

Edebiyat Bahçesi

Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi

Sayı: 4

Eylül-Ekim-Kasım-Aralık 2009

Dört aylık yerel süreli yayın

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü

Prof. Dr. Ali Güzelyüz
guzelyuz@gmail.com

Yazı İşleri Müdürü

Araş. Gör. Zekai Kardaş
zekaikardas@yahoo.com

Editör

Can Şen
cansen20@gmail.com

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ali Güzelyüz
Prof. Dr. Halil Toker
Prof. Dr. Mahmut Kaplan
Prof. Dr. Mehmet Atalay
Prof. Dr. Mustafa Çiçekler
Prof. Dr. Nurullah Çetin
Prof. Dr. Mehmet Yavuz
Araş. Gör. Zekai Kardaş
Araş. Gör. Kadir Turgut
Can Şen

Yazışma Adresi

Prof. Dr. Ali Güzelyüz
İ. Ü. Edebiyat Fakültesi
Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
34459 Beyazıt-İstanbul

E-posta Adresi

edebiyatbahcesi@gmail.com

İnternet Adresi

<http://edebiyatci2003.sitemynet.com>

İÇİNDEKİLER

Bakmanın Altın Devri Görmenin Fetreti, Fevzi Yetkin	3
Beş Şiir, Rasim Demitaş	5
Cesaretin Anatomisi: “Kerem Gibi” Yanmak, Can Şen	6
Divândan Seslenen Bilge Şâir, Serpil Akgül	16
Meselcilere Karşı, Özer Şenödeyici	17
Taze Hasret, Fevzi Yetkin	19
Hâlâ Nefes Alıyor... Neyse Ki! Melike Korkmaz.....	20
İnsalıktan Korunma Yolları, Osman Yoluç.....	26
Bedia Koçakoğlu'nun Kurmaca Biyografileri, Can Şen	28
Emanet (06.08.2009'da İade), Ömrüm Işıkkay.....	30
Şiir: Yakamoz Sineması, Cebrail Haşimi Oktar	35
Şiir: Mavi, K. Kurtuluş İzbek	36
T. Ayhan Çıkın'dan Örnek Şiirler	37
Şair Duruşu, T. Ayhan Çıkın	43

BAKMANIN ALTIN DEVRİ GÖRMENİN FETRETİ

FEVZİ YETKİN

fyetkin2009@gmail.com

Çocukluğumuzdan başlayarak hepimizin çevremizden birçok eleştiri alarak büyüdüğünü hatta *zamane çocukları* diyerek bir kenara bırakıldığı; eleştirmesi, düşünmesi adeta yasaklanmış, yerine karar verilmesi gereken ve hiçbir koşul altında doğru kararlar vereceğine inanılmayan bireyler olarak yetişmişizdir.

Bir asır öncesine gidelim, dünya o zaman nasıldı, karmaşa ve kavgalardan uzak ve yaşanılır bir yer miydi? İlk çağlarda insanlarda nezaket daha mı fazlaydı? Adaletsizlikler, cinayetler, dolandırıcılıklar ve ihanetler bu yüzyıllarda mı payda oldu? Evet, bunlar ne bu asra özel ne de ilk kez insanlığın karşılaştığı olgulardır. Bu olgular her rejimin, ideolojinin, yaşam tarzı ve dinde olmaması istenen, reddedilen, haram kılınan, bir şeytan gibi kovulan sonra da adeta bağrımıza basarcasına koruduğumuz iğretelerimizdir. Demek ki yetişkinler ve onların yetiştirdikleri yetme konusunda cılız kalmış, erdemlerine yeterince sahip çıkamamış ki yüzlerce asır sonra da biz yine aynı olumsuzluklardan sızlanıyoruz.

Peki, kardeş kavgalarına, kişilik haklarına tecavüze, sömürüye, gelir dengesizliğine, kimyasal ve biyolojik tehditlere, kaoslara vb. nasıl bir son verilir? Birçok şey sıralayabiliriz reçete olarak; ama çok küçük olduğunu zannettiğimiz şeyleri atlarız. Neleri küçümseyip reçeteye almayız mesela; anlayışlı olmak, farkları kabul etmek, kendimiz gibi düşünmeyenleri düşman addetmemek...

Türkiye’de nesiller gelip geçti ama hırslar, kavgalar hep aynı. Kendini Zeus zannedip gökyüzünden halka şimşekler savuran, karşı çıkanları kanun, nizam aşkına zindanlara gömen, baklava çalana yıllarca hapis verip devleti dolandıran, bankaları parasal yükten kurtarıp o paraları iç edenlere de cüzi cezalar verip bize adaletten dem vuranlar bu nesillerin hakkını nasıl ödeyecek. Ben Türkiye’deki siyasilere güvenmiyorum. Bu bana özgü değil, çıkın sokaklara devlete, siyasilere, adalete vb. güvenip güvenmediklerini sorun insanlara. Olumlu cevap alacağınız yanılgısına düşmeyeyiniz, sakın ha!

Aslında sistemimiz en başından en sonuna sorgulamayı, düşünmeyi reddetme yanılgısına düşmüştür. Sorgulayanı ya aforoz ediyoruz ya da vatan haini addedip çıkıyoruz işin içinden. Gençleri suçlayıp dururlar yeterince düşünmüyor sorgulamıyor, okumuyor, merak etmiyor, üretmiyor diye. Hatta bunun felaket tellallığını bile yapıyorlar oysa bir bakın koca koca adamlar

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde nasıl küfürleşip, kavga ediyor; aydınlarımıza bir bakın bir punduna getirip düşüncesine karşı gördüklerini yerin dibine sokuyorlar. Bunun tersini yapan iyi örnekler var mı? Tabii ki var; ama nesilleri tükenme tehlikesi altında. Bu yazıyı oldukça genişletip içinden çıkılmaz bir hale getirebilirim; ama bunca zikredilen bile bir Kaf Dağı görünümü kazandığı için buradan sonra çözüm yolu hakkındaki fikirlerimi belirteceğim.

Bunu yazarken kendimi gençlik hakkında bir otorite olarak görmüyorum, sadece onlardan biri ve gidişatın bizlere neler yaptığını gözlemleyen biriyim. Herkes bir şeylere bakıyor hatta gördüğünü zannediyor. Bence şu içinde bulunduğumuz zaman dilimi *bakmanın altın devri, görmenin fetreti* diye nitelendirilebilir. Tersini düşünüyor iseniz gördüğümüz bir tehlikeye nasıl bu kadar bî-gâne kalabiliriz. Biz gençlerin aydınlardan, siyasilerden, basın yayın organlarından, eğitimcilerden kısacası tüm halkımızdan hatta kendi akranlardan beklediğimiz yetişen nesillere daha iyi imkânlar bırakmak. Yarın biz gençlerin merhametine kaldığınızı düşünün, çocuklarımızın hesap sorduğunu düşünün... Kısır çekişmeleri bırakıp çözüm üretmeye, kavgaları, ayrılıkları bırakıp dostluğa kardeşliğe ve muhabbete, birbirimizi tüketmek yerine birbirimize el uzatmaya ne dersiniz?

Böyle gelmiş olabilir, bu değiştirilemez ama böyle gitmemesi elimizde, toplum bir bütün olarak hareket ederse hangi kriz, hangi tehdit ve tehlike, hangi olumsuzluk bizi yıldırabilir... Hadi artık çözüm üretme zamanıdır.

Not: Hiçbir eser tamamlanmış değildir, tüm fikirler daha kâmil bir şekli bekliyor; o yüzden bu yazı da birçok eksik ve gözden kaçan detaydan mahrum olabilir. Amaç tüm sorunları çözmek, bir sır ermek değil amaç bu günkü gençliğin “halet-i ruhiye”sini gözler önüne sermekti... Umarım amacıma bir nebze de olsun ulaşmışımdır.

BEŞ ŞİİR
RASİM DEMİRTAŞ

FOTOĞRAF

bizim suretimiz yok
ruhumuz bulut yenisi
yağmur olur yağarız
dünyamız bayram neşesi

SU BAYRAKLARI

dalgalanan su bayrakları
süleymaniye'de
vücut vatanını seçmiş belde

YÂSİN

gözlerini kırp kırlangıç kırpıntısı
kur'ân sözlerini uçur sonbahar
göç mevsimi geldi hazırlan hızlan
hazîrân günlerinin bitmez başlangıcı

CÖMERT

hurdalar içinde açan
erik ağacı
ne kadar da cömert.

HİKÂYECİ

hikâyeci
kendine çevir
şemsiye kireci
bir gün
çürüyüp gidecek bu ten
iyilik sağnağıdır
geriye kalan
her bir damlayı gön

hikâyeci
boş ver bu dünya geçici

CESARETİN ANATOMİSİ: “KEREM GİBİ” YANMAK

CAN ŞEN

cansen20@gmail.com

-Ağustos böcekleri ve karıncalar hiçbir zaman rahat yaşamamışlardır.
Celâl Fedai ve Özer Şenödeyici’ye-

“Cesaret” belirlenen hedeflere korkmadan ilerleyebilmek, zorluklara, baskılara boğun eğmemektir. Nâzım Hikmet’in “Kerem Gibi” şiiri cesaretin nasıl olması gerektiğini ortaya koyan önemli bir şiirdir. Bu yazımızda şiire Nâzım Hikmet’in ideolojisi açısından değil de tarafsız olarak “cesaret” kavramı açısından bakmak istiyoruz. Nâzım Hikmet’in şiirine bu açıdan yaklaşmamız “çoğul okumalar” sağlayacağı için faydalı olacaktır. Burada konu ile ilgili olarak Hilmi Yavuz’un görüşlerini alıntılar yapmak istiyoruz:

“(…) Nâzım, komünist olabilir, - ve elbette öyledir. Hiç kimse onun komünist olmadığını iddia etmiyor zaten. Ama bu, Nâzım’ın şiirinin zorunlu olarak, sadece Marksist teori bağlamında okunması gerektiği anlamına gelmez, - gelmemeli de! Bütün büyük şâirlerde olduğu gibi Nâzım Hikmet’in şiiri de, kendini, deyiş yerindeyse ‘çoğul okumalar’a kapalı tutmayan bir şiirdir ve bu, şiiri ile Dünyagörüşü arasındaki ilişkinin, zorunlu olmadığını gösterir. (...)”¹

-Kerem Gibi:

Hava kurşun gibi ağır!!

Bağır

bağır

bağır

bağırıyorum.

Koşun

kurşun

erit-

-meğe

çağırıyorum...

O diyor ki bana:

— Sen kendi sesinle kül olursun ey!

¹ Hilmi Yavuz, “Nâzım’ı Yeniden Okumak”, *Kara Güneş*, Can Yayınları, İstanbul 2003, s. 62 (Bu bağlamda bizim de farklı bir çalışmamız bulunmaktadır: Can Şen, “Nâzım Hikmet’in Hasret Şiirine Psikanalitik Bir Bakış”, *Edebiyat Otağı*, sayı: 26, Kasım 2007

Kerem
gibi
yana
yana...

«Deeert
çok,
hemdert
yok»

Yürek-
-lerin
kulak-
-ları
sağır...

Hava kurşun gibi ağır...
Ben diyorum ki ona:
— Kül olayım
Kerem
gibi
yana
yana.

Ben yanmasam
sen yanmasan
biz yanmasak,
nasıl
çıkarm
karan-
-lıklar
aydın-
-lığa..

Hava toprak gibi gebe.
Hava kurşun gibi ağır.
Bağır
bağır
bağır
bağırıyorum.

Koşun
kurşun
erit-
-meğe
çağırıyorum...²

² Nâzım Hikmet, *Şiirler-1 835 Satır*, YKY; İstanbul 2004

-**“Kerem Gibi”nin Hikâyesi:** Nâzım Hikmet Kurtuluş Savaşı’na katılmak için Anadolu’ya geçtiğinde birtakım insanların etkisiyle Moskova’ya gider ve ekonomi-politik tahsili görmeye başlar. Bu esnada Vâlâ Nurettin ve Şevket Süreyya ile birlikte. Burada komünist ideoloji doğrultusunda bir eğitim alırlar. Yurda döndüklerinde arkadaşları komünizmden uzak dururlar ve Nâzım’ı da başına bir şey gelmemesi için uyarırlar, onu komünist faaliyetlerden uzaklaştırmaya çalışırlar. Onu Aslı uğrunda yanıp kül olan Kerem’e benzetirler:

“O diyor ki bana:

-Sen kendi sesinle kül olursun ey!”

Fakat Nâzım Hikmet davasından vazgeçmez, başına gelecekleri kabullenir ve arkadaşlarına cevaben bu şiiri kaleme alır.³

-**Nâzım’ın Cesareti ve Yalnızlığı:** Nâzım Hikmet, böylelikle arkadaşlarından farklı bir yol tutarak yalnızlaşır. Bu yalnızlığını “Yürüyen Adam” şiirinde de görmekteyiz:

“Yürüyor o
ıslıkla kızgın bir ölüm marşı çalarak.
Yürüyor o
gövdesi bir gemi gibi yükselerek, alçalarak.
Yürüyor adım adım
yürüyor ağır ağır
yürüyor...”⁴

Nâzım’ın bu yalnızlığı ısrarı gösterir. Israr, cesaretin ayrılmaz bir parçasıdır. Israr etmeden hedefe ulaşılamaz. Zorluklara mücadele etmek için yılmamak gerekir. Nâzım’ın bu ısrarı Tevfik Fikret’in “İzler” şiirinde de görülür; bu şiirin ilk ve son bentlerine dikkatli bakarsak yalnızlık ve ısrar teminin iki şiirde de ne kadar benzeştiğini görürüz:

“Yürürdüm biraz güç, biraz bî-huzûr
Dikenlik, çetin, taşlı bir sâhadan;
Önüm bir yokuş, hep çakıl, hep diken;
Yürürdüm fakat ben mu’annid, sabûr.

(...)

Geçerdim basıp birtakım izlere;

³ Hüseyin Tuncer, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Cilt-1, Ders Kitapları A.Ş. İstanbul 2001, s. 491 ve 494

⁴ Nâzım Hikmet, a.g.e. s.108

Eğildim, biraz dikkat ettim yere:
O izler benim, hep benim izlerimdi.”⁵

-Bireysel ve Toplumsal Cesaret: İnsan dünya yaşantısında isteklerini gerçekleştirmek için çabalarken pek çok sıkıntıyla karşılaşabilir: Parası bitebilir, hastalanabilir, çevresi tarafından dışlanabilir, dolandırılabilir vs. Bunlar gerçekten büyük zorluklardır ve insanı hedefinden soğutabilir. Böyle durumlarda kişiler cesarete sarılmalıdır. Cesaret kişiye güç verir ve kişinin zor anlarında yegâne silahıdır. Üniversiteyi bitirmek isteyen öğrenci zor dersler karşısında yılmamalıdır, bir işsiz karnını doyurabilmek için iş aramaktan vazgeçmemelidir, sevdiğiyle evlenmekte önüne engeller çıkan âşık pes etmemelidir. Kerem cesur insan tipinin arketipidir ve zorluklarla karşılaşan herkese örnek olmalıdır. Nâzım Hikmet de bu şiirinde onu model alır ve cesaretini ortaya koyar. Nâzım’ın bir yazısında Kerem hakkında söyledikleri önem taşımaktadır:

“Ben Kerem’i bilirim. O öyle acayip bir heriftir ki, Aslı olmasaydı, yanmak için başka bir vesile bulurdu mutlaka. Nasıl bulmasın ki, kafasına yanmayı koymuş bir kere... Sebep Aslı da değil, sebep daha derinlerde... İş böyle olunca yanmak için Kerem vesile mi bulamazdı?”⁶

Toplumsal plânda da bir insan bir iş yaparken cesur olmalı, “yanmayı” göze almalıdır. Ulu Önder Mustafa Kemâl Atatürk cesareti sayesinde vatanımızı kurtarabilmiştir. Tıpkı onun gibi tüm namuslu vatan evlâtları ülkeleri için bir şey yapacakları zaman cesur olmalıdırlar ki başarılı olabilsinler. Kötülerle, kötülüklerle, yolsuzluklara, hıyanetlere, bölücü ve yıkıcılara karşı ancak cesur olarak mücadele edilebilir. İsmet İnönü bu durumu bir sözünde çok güzel özetlemiştir: “*Bir ülkede namuslular en az namussuzlar kadar cesur olmadıkça, o ülkede hiçbir olumlu iş yapılamaz.*”⁷

Karanlıkları aydınlığa çıkarabilmek, insanları doğru yola yöneltmek için hayata bakışımız, felsefemiz ne olursa olsun yanmaktan korkmamalıyız (burada “karanlıkları aydınlığa” çıkarırken Nâzım’ın ideolojisinde olmadığını belirtmek istiyoruz).

Bu noktada bir parantez açarak Nâzım’ın gençliğinde savunduğu bu cesareti sonuna kadar götürüp götüremediğini ya da bu cesaretin samimi olmadığını sorgulamak istiyoruz. Nâzım, Türkiye’deki son hapislik döneminde bir af kanunu ile 1950 yılında serbest kalınca can güvenliği

⁵ Tefik Fikret, *Rübâb-ı Şikeste*, Haz: Abdullah Uçman – Hasan Akay, Çağrı Yayınları, İstanbul 2005, s. 273-274

⁶ Nâzım Hikmet’in “Yine Şundan Bundan” adlı yazısından aktaran: Afşar Timuçin, *Nâzım Hikmet’in Şiiri*, Bulut Yayınları, İstanbul 2002, s.10

⁷ Yusuf Çötüksöken, *Özlu Değişler Sözlüğü*, Bu Yayınevi, İstanbul 2000, s.160

olmadığı düşüncesiyle vatanı tek edip Rusya'ya kaçmıştır.⁸ Görüldüğü gibi Nâzım gençlik yıllarında “Kerem Gibi” yanmaktan bahsedip arkadaşlarının tüm uyarılarını göz ardı ederken 50’li yıllarda öldürülmekten korkarak Rusya’ya kaçmıştır. Bu durum, cesaretini sonuna kadar götüremediğinin en basit delilidir.

Bir de Nâzım’ın Rusya’ya kaçtıktan sonraki yaşantısı değerlendirilirse Nâzım’ın duygu ve fikirlerinde samimiyetsiz olduğunu düşünebiliriz. Ama önce Nâzım’ın İstanbul’undaki yaşantısına bakmamız lâzım. Peyami Safa’nın bir yazısından⁹ öğrendiğimize göre Nâzım o yıllarda sözlücülüğünü yaptığı işçi sınıfına yakın olmak için pejmürde bir işçi gibi kasket, yıpranmış ceket, ütüsüz pantolon giymektedir ve o, bu hâliyle Safa’nın deyimi ile ifade edersek “*yedi kat yerin dibindeki maden ocaklarından açık havaya henüz çıkmış bir işçi edası*” ile dolaşmaktadır. 1930 yılında yazdığı “Cevap No:2” şiirinde ise şöyle demektedir: “*Ben ne halkın alınterinden on para çalmışım / ne bir şâirin cebinden bir satır...*”

Ama Nâzım’ın bu giyinişi ve alıntıladığımız mısraları maalesef ideolojik bir göz boyamadır. 1978 yılında Milliyet Gazetesi’nde Nâzım’ın yakın dostu Zekeriya Sertel’in Nâzım’ın son yıllarına ait hatıralarını anlattığı bir yazı dizisinden öğrendiğimize göre Nâzım Rusya’da lüks bir köşkte yaşamaktadır, özel otomobili vardır, piyeslerini ve şiirlerinin bir kısmını para için yazmıştır.¹⁰ Herhâlde İstanbul ve Rusya yıllarındaki durum karşılaştırıldığında Nâzım’ın samimiyetsizliği anlaşılmıştır. “Kerem Gibi” şâiri keşke duygu ve düşüncelerinde samimi olsaydı, çıkarları için çalışmasaydı demekten başka bir şey gelmiyor elimizden.¹¹

-Yanmaktan Korkanlar / Kaçanlar ve Ruhlarını Şeytana Satanlar:

Nâzım Hikmet bu şiirinde ön plânda olmasa da arkadaşlarının şahsında yanmaktan kaçanları, yanmaya karşı koyanları yerer. Bu geri plândaki eleştiriyi üç tip insan örneği ile açıklayacağız:

⁸ Ergun Göze, *Peyami Safa – Nâzım Hikmet Kavgası*, 4. baskı, Selçuk Yayınları, tarihsiz, s.254

⁹ “Biraz Aydınlık-1”, aktaran Göze, a.g.e. s. 157

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bakınız: Zekeriya Sertel, *Nâzım Hikmet’in Son Yılları*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004

¹¹ Bu noktada geçtiğimiz aylarda Nâzım’ın yeniden Türk vatandaşlığına kabul edilmesi konusuna değinmek istiyoruz. Nâzım ne olursa olsun eserlerini Türkçe yazmış bir Türk şâiridir. Lâkin, çıkarları uğrunda vatandan kaçmış ve Türkiye’nin bir Sovyet peyki olması için çabalamıştır. Yani Türkiye’nin aleyhinde faaliyette bulunmuştur. Nâzım’ı bir şâir olarak severek okuyabiliriz, ama yaptıkları göz önüne alındığında onun Türk vatandaşlığına geri alınması bizi üzümüştür.

1- Yanmaktan Korkanlar (Küçük İnsanlar): Afşar Timuçin Nâzım'ın “Dünyanın En Tuhaf Mahlûku” şiirinden yola çıkarak “küçük insanları” şöyle tarif eder:

“(…) 1949’da yazdığı bu şiirinde Nazım Hikmet, küçük insan’ı tanımlar. Gerçekte büyük suçluları, büyük toplum düşmanlarını besleyenler, yüreklendirenler, destekleyenler bu küçük insanlardır. Küçük insanlar olmasa, o adıyla sanıyla bildiğimiz büyük canavarlar olmayacaktır. Ünlü toplum düşmanları her zaman bu küçük insan tabanına dayanmışlardır. Küçük insan sıradan insan değil, ahlak açısından düşük insandır. Küçük insanın başlıca niteliği korkaklıktır. Küçük insanlar ileri ölçüde korkak oldukları için kötülüklerin oluşumuna göz yumarlar. Akrep gibi korkak, serçe gibi telaşlı, midye gibi kapalı ve rahat insanlardır küçük insanlar. Üç beş tane olsalar önemi yok. Ama milyonlarca küçük insan vardır. Dünyadaki zulüm, açlık, yorgunluk onların ürünüdür.”¹²

Bu tip insanlar kötülöklere boyun eğerler, ezilseler de ses çıkarmazlar. Çünkü aşırı derecede korkmaktadırlar. Seslerini çıkarırlarsa başlarına daha kötü şeyler geleceğini düşünürler. Bu tip insanların ne kendilerine, ne de vatanlarına faydaları vardır. Faydaları olmadığı gibi kötülöklere mücadele etmedikleri için namuslu vatan evlâtlarına ayakbağı olurlar ve bu yüzden topluma zarar verirler. Bu tip insanlar hakkında Nurettin Topçu iğneleyici bir şekilde “iyi adamlar” tabirini kullanarak şunları söylemektedir:

“(…) Siz nefsinizin, siz arzın, siz gayrın kölesisiniz... Her devrin iyi adamı hâlimden memnun, dünyadan memnun, başkalarından memnundur. Bunlar, insanın Allah’ı göreceğini vadettiği saf kalbler değildirler. Bu iyi adamlar, renksizler, kimsenin işine karışmayanlar, kendi işlerini de başkalarının suyuna giderek yapmasını bilenlerdir. Bu iyi adamlar, hayatlarına kir karışmadan yaşamış oldukları için berrak görünen, fakat zorbanın eliyle hemen bulanıp kirlenmeye karşı gelemeyenlerdir.”¹³

Bu tip insanlar gerçekleri söylemekten de kaçınırlar ve daima dut yemiş bülbül gibi susarlar. Bunun yanında dalkavuk da olabilirler ve kendilerini korkudan emin tutabilmek için kötülere yanaşırlar. Oysa bilmezler ki susmak namussuzluktur!

¹² Timuçin, a.g.e. s. 62

¹³ Nurettin Topçu, “Düşünceler”, *Var Olmak*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2006, s. 135

2- Yanmaktan Kaçanlar (Evsatü'n-nâs): Evsatü'n-nâs, Divân şâiri Nâbî'nin “Hayriyye” adlı eserinde sınırlarını çizdiği, özelliklerini ortaya koyduğu bir insan (orta insan) tipidir. Nâbî, bu eserinde oğluna mutlu olması için bazı şeyler tavsiye eder. Bu tavsiyeler sonradan geniş bir kitleye yayılan orta insan'ın özellikleridir. Prof. Dr. Mehmet Kaplan, bu insan tipinin özelliklerini kısaca şöyle ortaya koyuyor:

“(…) Burada, kendi içine kapalı, kültürü olmakla beraber sosyal meselelere karşı kayıtsız, dış dünya ile ilgisini kesmiş, rahatından başka bir şey düşünmeyen insan tipine has davranış tarzının makbul bir örnek hâline geldiğini görüyoruz.”¹⁴

Tanzimat'tan sonra kendi kabuğuna çekilmiş insan tipi eleştirilmiş ve aktif bir insan modeli ortaya konulmaya çalışılmıştır.¹⁵ Fakat yaşanan tüm sosyal değişmelere rağmen bu insan tipi geniş bir şekilde toplumumuzda varlığı sürdürmektedir:

“(…) Nâbî'nin eserinde ahlâk ve davranışını tespit ettiği ‘orta insan’ tipi, bugünün tâbiriyle ‘orta sınıf’ adı verilebilecek olan sosyal tabaka ile yakından ilgilidir. Hakikaten bu tabaka yüksek hâkim zümre ile halk tabakası arasında ‘orta’ bir yer işgâl eder. Çoğu memur ve idare adamlarından mürekkep olan bu tabaka, bugün dahi yalnız bizde değil, bütün dünyada pasif ve konformist bir karakter taşır. Bu tabaka umumî davranış bakımından nazik, efendi, ilim ve irfan sahibidir. Hayatta en büyük ideali ‘rahat’ bir ömür sürmektir. (...)”¹⁶

İşte bu insanlar konformist oldukları ve hayatlarının en büyük gâyesi “rahat” yaşamak olduğu için yanmaktan bilerek kaçarlar. Etliye, sütlüye karışmazlar ve “bana dokunmayan yılan bin yaşasın” düşüncesini sürdürürler. İlim ve irfan sahibi olmalarına rağmen aktüel hayattan korktukları için bilgilerini kullanmaz, bilgi hamalı olarak yaşarlar. Ne kendilerine, ne de ülkelerine faydaları vardır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun “Kıralık Konak” romanı dikkatli bir şekilde okunursa romanın kişilerinden Naim Efendi'nin de evsat'ün-nâs'tan biri olduğu görülür. Naim Efendi, bu insan tipinin ne hâle düştüğünün acı bir örneğidir. *“Naim Efendi, 2. Abdülhamid dönemi ricalinden olup yıllarca devletin önemli görevlerinde bulunmuş, 2. Meşrutiyet öncesinde emekliye ayrılarak Cihangir'deki konağına çekilmiş kusursuz bir Tanzimat*

¹⁴ Mehmet Kaplan, “Nâbî ve ‘Orta İnsan’ Tipi”, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar-1*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2002, s. 214

¹⁵ Kaplan, a.g.e. s.215

¹⁶ Kaplan, a.g.e. s.225

*efendisidir. (...)*¹⁷ Fakat “kusursuz bir Tanzimat efendisi” olması onu kusursuz bir insan yapmamaktadır. O da evsatü’n-nâs’ın diğer insanları gibi korkak ve içine kapanıktır. İsmail Parlatır onun bu “kapanık”lığını şöyle belirtir:

“(…) Öncelikle o, içine kapanık bir tip. Konak içindeki tartışmalarında bile bir çekingenlik, bir utangaçlık havasındadır. Damadı ile tartışır, ‘bir çocuk gibi’ utanır. Maddî sorunlar ağırlaştıkça çevreden kaçar, odasına kapanır. (...) ‘teessürleri asla bir öfke devresine’ varmaz, üzüntülerini kendi iç dünyasında dindirmeye çalışır. (...)”¹⁸

Bu içe kapanıklık tam da Nâbî istediği gibi değil midir: “*Çıkma aylarca der-i hânenden*”¹⁹

Naim Efendi’nin bu özelliği onu yaşadığı olaylar karşısında yok oluşa sürükler.²⁰ Ahlâksal ve maddî çöküntülere karşı koyamaz. Konakla beraber yavaş yavaş çöker.

Yakup Kadri, Naim Efendi’nin hazin sonunu bize sunarken bu insan tipinin toplum için ne kadar zararlı olduğunu da ortaya koymuştur. Naim Efendi ne kadar iyi kalpli olsa da mücadele edemeyen, “yanmayan” bir insandır ve bu yüzden yok olup gitmeye mahkûm olmuştur.

3- Ruhlarını Şeytana Satanlar: Bunlar bölücüler, yıkıcılar, vatan hainleri ve yerli işbirlikçilerdir. Her türlü iyi harekete çomak sokarlar, kötülüklerini her yere yaymaya çalışırlar. “Yanmaya” karşı koyarlar. Kendi plânları ön plândadır. Bu kişiler bireylere ve topluma karşı birinci derecede zararlı kişilerdir.

Bu tip kişilere verilebilecek en güzel örnek Yakup Kadri’nin *Yaban* romanındaki Salih Ağa’dır. Salih Ağa romanda her türlü kötülüğe sahip bir adamdır. Köylüyü sömürür, her istediğini yapar ve yaptırır. Tek düşündüğü şey kendi çıkarlarıdır. Gerekirse kendini ve çıkarlarını koruyabilmek için köyü işgâl eden düşmana yol gösterir.²¹ Bu tip insanlar Kurtuluş Savaşımıza, mücadelemize zarar vermişler ve namuslu vatan evlâtlarını zor durumda bırakmışlardır. Ordumuz hem düşmanlarla hem de Salih Ağa gibi yerli işbirlikçilerle mücadele etmek zorunda kalmıştır.

¹⁷ İsmail Parlatır, “Türk Romanında Tipler: Naim Efendi”, *Türk Dili*, sayı: 411, Mart 1986, s. 243

¹⁸ Parlatır, a.g.y. s. 246

¹⁹ Kaplan, a.g.e. s. 214

²⁰ Buradaki “yok oluşu”, Egzistansiyalist’lerin “var oluş” kavramının tersi olarak kullanıyoruz. Egzistansiyalist’lere göre insan kendini aldığı kararlar ile “var” eder. Naim Efendi ise hem maddî hem manevî olarak kendini yok etmiştir.

²¹ Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Yaban*, İletişim Yayınları, İstanbul 1999, s. 184

Bir de bu tip insanların içinde Yakup Kadri'nin Sodom ve Gomore; Peyami Safa'nın Sözde Kızlar, Mahşer ve Şimşek romanlarında belirgin bir şekilde görülen alafranga hainler var. Bunlar eğlenceden, içkiden, kadından ve paradan başka bir şey düşünmeyen, ülke sıkıntılarını umursamayan, çıkarları için yabancılarla düşüp kalkan kişilerdir.²² Bu kişilerden sosyal hayatın sağlığı ve devletin bekâsı için en kısa yoldan toplumun arındırılması gerekmektedir. Bu da ancak doğru bir eğitimle gerçekleştirilebilir.

-Çözüm Önerisi Olarak Bir İnsan Modeli: Nâzım Hikmet “Kerem Gibi”de karanlıkları aydınlığa çıkarılabilmesi için cesareti ön plâna çıkarır. Şiirde bunların yanında bir de toplumsallaşma görülmektedir. Dikkatli bakılırsa şiirde “ben”den “biz”e doğru bir geçiş var. Yani birey kişiliğinin toplum tabanında erimesi. Biz bunun insan psikolojisine ters bir durum olduğunu düşünüyoruz. Toplumsallaşma bireyin kişiliğinin erimesini gerektirir ki bu da ruhsal ihtiyaçları karşılanamayan bireylerde psikolojik sorunlar meydana gelmesine sebep olabilir. Bu, hasta bireylerden oluşan bir toplum meydana getirir ki böyle bir toplumun temelleri zaman içinde zayıflayacaktır.

Biz bir insan modeli olarak ünlü psikanalist Carl Gustav Jung'ın fikirlerinden biri olan “bireyleşme”yi ele almak istiyoruz. Jung'a göre bir “bütün insan”, bir “bireysel insan” ve bir de “bireyleşmiş insan” vardır. “*Bütün insan olmak, kişiliğin göz ardı edilmiş yönleriyle uzlaşmaya varmak demektir. (...)*”²³ Bütün insan bilinçdışı bastırmaya çalışmaz, onunla barışık olmaya çabalar. Fakat hedef bu değil, “bireyleşmek”tir:

“Bütün olmuş bir insan bir bireydir, fakat bireysel değildir. Bireysel olmak sık sık başkalarına karşın farklı davranışlar geliştiren ya da bencil biçimde davrananlar için kullanılan ‘ego-merkezli’ olmak demektir. Bireyleşmeyi sağlamış kişi ise kendi özgün kişiliğinin farkında olmasıyla ve bilinçdışı kabullenmesiyle, tüm canlılarla, hatta inorganik madde ve evrenle olan kardeşliğini gerçekleştirmiştir.”²⁴

Burada dikkat edilmesi gereken husus bireysel insanın bencil, bireyleşmiş insanın ise kendisiyle ve çevresiyle (buna toplum da dahil) uyum içinde olmasıdır. Bireyleşmiş insan bir birey olarak şahsiyetini yok saymaz

²² Ayrıntılı bilgi için bakınız: Şevket Toker, *Ercüment Ekrem, Yakup Kadri ve Peyami Safa'nın Romanlarında Alafrangalar*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 2005; Berna Moran, “Alafranga Züppeden Alafranga Haine”, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış-1*, İletişim Yayınları, İstanbul 2004

²³ Frieda Fordham, *Jung Psikolojisi*, Çeviren: Aslan Yalçın, Say Yayınları, İstanbul 1994, s.98

²⁴ Fordham, a.g.e. s.99

ve aynı zamanda toplumdan da soyutlanmaz. Hem kendini, hem yaşadığı dünyayı, hem toplumunu düşünür. Mükemmel bir uyum içindedir. Bu tip kişiler hem kendi mutlulukları ve huzurları için çalışırlar hem de yaşadıkları toplumun huzuru için. Gerekli zaman toplum için yararlar, ama basit toplumsal sloganlarla şahsiyetlerini yok etmezler. Toplumlarıyla barışık oldukları için millî ve manevî değerlerine sahip çıkarlar. Kendi kabuklarına çekilip zorluklardan korkmazlar. Hain ve işbirlikçi değildirlen.²⁵

Yazımızı burada noktalarken toplumumuzun ihtiyaç duyduğu bu bireylemiş insanların sayısının bir an önce artması temenni ediyoruz...

²⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için şu yazımıza bakılabilir: Can Şen, “Jung’ın ‘Bireyleşme Kavramı’ ve Maslow’un ‘Kendini Gerçekleştirme’ Kavramı Arasında Bir Bağdaştırma Denemesi”, *Edebiyat Bahçesi*, sayı:3, Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos 2009

DİVÂNDAN SESLENEN BİLGE ŞAİR
SERPİL AKGÜL

serpil.akgul@gmail.com

*Mahmut Kaplan, Divandan Seslenen Bilge Şair, Öncü Kitap, Ankara 2009,
199 sayfa*

Prof. Dr. Mahmut Kaplan'ın bu eseri Prof. Dr. Nurullah Çetin'in divan edebiyatı ile ilgili mühim noktalara dikkat çeken "Bilge Divan Şairinin Dünyasını Keşif Heyecanı" başlıklı takriziyle başlıyor. Daha sonra söz konusu eserin yazarı Prof. Dr. Mahmut Kaplan'ın kaleme aldığı önsöz kısmı geliyor. Kaplan, burada kitabın içeriğiyle ilgili bize ipuçları veriyor ve bizi divan şiirinin dünyasına doğru hikemi bir yolculuğa çıkarmaya hazırlıyor. Bu eserde yazarın da önsözde belirttiği gibi daha çok hikemi beyitlere yer verilmiş ve kendisi de aynı zamanda şair olan yazar bu beyitlerden yola çıkarak şairlerin dünyayı algılayış şekillerini izaha çalışmıştır. Otuz ayrı başlık altında Kaplan, kimi zaman Hayâlî'den, Hayretî'den kimi zaman da Nâbî'den seçilmiş hikemi beyit örnekleri sunmuş ve bu beyitleri günümüz Türkçesine aktararak beyitlerin kısa açıklamalarını yapmıştır.

"Harflerin Dili" başlıklı bölümlerde yer alan beyitler ise oldukça heyecan verici. Arap alfabesiyle yazılan eski şiirimizde şairler elif, dal, mim, kaf, nun, he gibi harflere görünüşleri bakımından çeşitli anlamlar yükleyerek şiirlerinde yer vermişlerdir. Genellikle sevgilinin boyu elif harfine benzetilirken, he'nin iki gözü iki çeşme olarak şairin hayal dünyasına aksetmiş olduğunu görüyoruz. Örneğin 15. yüzyıl divan şairlerinden Necâtî Bey bir beyinde "*Arap harflerinden elif, dal ve mimin yan yana gelmesinden oluşan "adam-adem" kelimesine dikkati çekiyor. Yani namazda kıyamda durmak elif, rükû dal ve secde mim. İnsan namazı kıldığı zaman bu hâlleriyle "âdem" kelimesini yazmış oluyor, yani adam oluyor.*" (s.46)

Eserde ayrıca Kanuni Sultan Süleyman, Nailî, Fuzulî, Zâtî, Yunus Emre, Şâhî gibi şairler hakkında yazılar yer almaktadır. Kitapta özellikle dikkat çeken yazılar; "Klâsik Türk Şiirinde Hz. Muhammed", "Gönül Yarasına Elmas Tozu", "Çağdaş Bir Kerbelâ Faciası mı?" ve "Klâsik Türk Şiirinde Ölüm Düşüncesi" başlıklı yazılardır.

Bu eseri sadece divan edebiyatına ilgi duyanların değil, herkesin büyük bir keyifle okuyup istifade edebileceğini düşünüyor ve herkese tavsiye ediyorum.

MELÂMET TAŞLARI-II

MESELCİLERE KARŞI

ÖZER ŞENÖDEYİCİ

ozersenodeyici@gmail.com

***Kendi deneyimleri, kalıcı bir söz bırakmaktan yoksun insanlar;
başkalarının sözlerine sığınır. Kendi doğrularını başkalarının
doğrularına sığdırabilenler, başkalarının hayatını yaşıyordur.***

Konuşma arasında bir üstadın, kâfiyeli sözlerine yer verenler, başkalarının deneyimleri üzerine kurulu sözler sarf ederek düşüncelerini teyit ettiklerini sanarlar. Bu türden insanların tamamıyla kişisel bir mevzuda genelleme yapmak gibi bir hataya düştüklerinden haberleri yoktur. Hangi gerçek, hangi deneyim sonucu, hangi ruha ne şekilde doğabilir? Ben böyle bir olasılık tanımıyorum. Bu nedenle, tamamıyla kişisel görüşü yansıtan ve genellikle öğütçülerin başvurdukları yarı manzum sözlerin tedavülden kalkması gerektiğini düşünüyorum. Benim, kendime yetecek sözlerim, kendi ömrüme sığdırdığım deneyimlerden kaynağını alabilir. Benim gerçeğimi hiçbir manzum söz teyit edemez. Bu nedenle de her durum için ayrı ayrı ezberlediğim manzumeler ya da vecizeler yer almaz hâtırımda...

Eskiden, ara sıra içinde bulunduğum durumu ifade eden özlü sözleri severdim. Ancak zaman ilerledikçe bunları kaldırmadığımı fark ettim. Çünkü, çoğu zaman bu sözlerin durumu yansıtmadığını, durumu şekillendirdiğini gördüm. Başvurulan süslü sözler de genellikle ukalâ bir tavırla ve çok şey yaşadığını iddia eden ibret-engîz bir dikkatle sunulur. “*Efendim, üstat şairin de dediği gibi...*”, “*Bakınız falancanın filanı ne buyurmuş bu hususta...*”, “*Boşuna dememişler bilmem ne de bilmem ne...*” gibisinden cümleler kadar tahrip edici ve mensup olduğu topluluk dışında kalanları dışlayıcı, hakîr görücü sözler sarf edilmemiştir gökkubbe altında. Hiçbir *üstâd-ı a'zâm*, hiçbir *sultânü 'ş-şu'arâ*, hiçbir *vecîze-perdâz*, hiçbir *büyük adam* benimle aynı şartları paylaşmamış, hadiseleri benim gözlerimden ve benim yüreğimden izleme lûtfuna nâil olmamıştır. Bu nedenle, benim içinde bulunduğum herhangi bir duruma müdahale etme hakları yoktur.

Ezik büzük, iki büküm, eciş bücüş ve süklüm püklüm kimselerin saçma sapan, ipe sapa gelmez iddialarıdır çoğu zaman söylenen sözler. Hayatlarını, okudukları iki kitap üzerine kuranların, kendi deneyimlerini başkalarının sözlerinde aramaları kadar acı verici bir şey daha olamaz. Yanıldım, başkalarının sözlerinden başkalarının hayatlarına dair bir hisse çıkarmaya çalışanların durumu daha acıklıdır.

Aman Efendim, bu konuda ne demişler bakınız üstâd-ı a'zâm Filân Efendi: “Gel, kim olursan ol, ne olursan yine gel!” dediğinde cümlenin sarf edilme nedenini izah eden tamamlayıcı cümlelere ya da bağlamı oluşturan duruma bakılmaz. Filân Efendi'nin devamında “*Dergâhımda köle olarak hizmet edecek olanın ne rengine, ne cinsine, ne de dinine bakarım.*” dediği pek önemsizdir mesel getirici için. Her olaya, her duruma, her nesneye uygun bir mesel vardır, meselcilerin zihinlerinde. *İt anılıp çomak hazırlanırken, birden iyi adam lâfının üzerine geliverir.* Meselci bu şaşırtıcı değişiklikten etkilenmez. Onun hafızasında duruma uygun bir şeyler vardır ne de olsa...

Derdini söylemeyen derman bulamazken, söz gümüşe sükût altına dönüverir simyacı meselcilerin elinde... Meselci *ne adamlar görür üstünde elbisesi olmayan ve ne elbiseler görür içinde adam olmayan;* buna rağmen *misafirini kılık kıyafetine göre karşılar ve söylediklerine göre uğurlar...* Meselciler, *günün en karanlık vaktinin güneşin doğmaya yakın vakit olduğunu bilirler ve gün doğmadan nelerin doğacağını kestiremedikleri için vakti nakde çevirip, saman saklayıp zamanının gelmesini beklerler...* Bunlar kimi zaman tutarsız bağdaştırmalar da yaparlar. *Mesel â,* küçük Çinli Amcalar, büyük lâflar etmek isteyenlere şöyle bir vecize sunmuşlar: “*Bir ülkede küçük adamların büyük gölgeleri varsa, o ülkede güneş batmak üzeredir.*” İyi ama küçük Çinli Amcalar, güneşin, doğduğu esnada da aynı etkiyi yapabileceğini kısıp gözleriyle görmemişler midir? Bilemiyorum, bu meseli kullanan büyük adamlara sormalı.

Aman Efendim, bir de eski şairlerin divanlarını karıştıran ve verecekleri nasihate uygun bir fırlama (berceste) beyit arayanlar vardır. Boşa harcadıkları bir ömrün silik maceralarını yol gösterici olması için genç kuşağın önüne sererler ve bol bol beyit şerh ederler... Kendi günahlarını, kendileriyle yüzleşmek yerine çoluk çocuğa yol göstererek temizlemeye çalışırlar ya da kendilerini günahsız ilân ederek nelerin günah olduğunu öğretirler. Bu esnada, asla yapmadıkları kötü ve ayıp şeyleri düşünürler (!). Çevrelerinde gördükleri için bildikleri fenalıkları dile getirir ve eleştirirler. Sonunda da ahlâkî bir faydaya ulaşırlar. Elbette tam bu esnada güzel bir mesel getirilir.

Ben de bir şiir mecmuasında gördüğüm, eseri ahlâkî bir faydaya hizmet etmediği için şairinin ismini vermekten çekindiği bir beyti yâd etmek suretiyle, meselcilere cevap vermek isterim:

*Ne refâtî ne güftârî ne ruhsârındadır hikmet
Nezâketle güşâd-ı bend-i şalvârındadır hikmet*

Şerh eden meselciye aşk olsun...

Şiir:

TAZE HASRET

FEVZİ YETKİN

fyetkin2009@gmail.com

Kan ter akşamımda
solgun umutlar var taze avuçlarımda
menekşe kokulum tabi zor
katlanmak bana
sihirli kelimelerin kölesiyim
ama ilham beklemem
yazmak için seni
seni ehabil kanadına,
gül kokusuna,
yağmursuz bulutlara yazdım

HÂLÂ NEFES ALIYOR... NEYSE Kİ!

MELİKE N. KORKMAZ

86.melike@gmail.com

Bankamatiğin önündeki kuyruğa girmiş bekliyoruz... Arkadaşım telefonda biriyle konuşuyor... Belli ki birazdan gideceğimiz filme telefondaki arkadaşını da çağıracak. Soruyor bana dönüp, kulağında telefon:

— *Adı neymiş gideceğimiz filmin, nasıl bir filmmiş?*

Bir an duraksıyorum... Filmin konusu, yönetmeni, yönetmenin önceden izlediğim filmleri bir bir geçiyor gözümün önünden. Elimi çeneme götürüyorum hatta! Ne desem, nasıl anlatsam ki? Ansızın ağızından çıkıyor bir şey, “Eureka!” dermişçesine irileşirken gözlerim:

— *Aşk filmi! Iuu, Breath! Nefes, filmin adı...*

Sonra birden rahatsızlık hissediyorum böyle dediğim için. Belki de bu kısa sohbetten “suçluluk hissi” ni çekip çıkarmak çok manasız ama engel olamıyorum. “Aşk filmi” mi? Bu iki kelime anlatır mı ki filmi? Hem gerçekten öyle mi acaba? Eksik bir şey var... Kim Ki-duk’ ta hep böyle oluyor! İyi ama nedir beni bu saçma sapan düşüncelere sürükleyen, “tamamlayamamışlık/tamamlanamamışlık hisleri” ne götüren?

NEFES (BREATH / SOOM)

2007, Güney Kore / 84 dak. Yönetmen: Kim Ki-duk Senaryo: Kim Ki-duk Görüntü Yönetmeni: Jong-moo Sung Kurgu: Su-an Wang Oyuncular: Chen Chang (Jang Jin), Jung-woo Ha (koca), Ji-a Park (Yeon)

Kamera, bir hapisane hücresinin duvarıyla karşılar bizi. Hücredeki mahkumlardan biri, belirsiz bir şekil kazımaya çalışmaktadır duvara. Sonra ansızın uyanır diğer mahkum, “Anne” diye bağırarak. Bu, sıklıkla intihar teşebbüsünde bulunan bir idam mahkumudur ve kendisiyle ilk görüşmemizde yine intihar girişiminde bulunur. Biz mahkumla tanışmamızın hemen sonrasında filmin diğer kahramanının evine geçeriz. Yeon kızıyla birlikte televizyon karşısında oturmuş haberleri izlemektedir (Yeon’un idam mahkumunu ilk kez gördüğü andır bu). Çok geçmeden Yeon’un kocası teşrif eder. İkilinin arasında bir husumet olduğunu sezeriz. Yeon, kocasıyla hiç konuşmaz. Konuşmamaya yemin etmiş gibidir adeta. Öyle sıkıntılı ve içe kapanık bir hali vardır ki sanki birinin ya da bir şeyin onu yeniden yaşama döndürmesi için fırsat kollamaktadır. “Yeon neden böyle?” demeye kalmadan kocasının kendisini aldattığını öğreniriz (kocayı canlandıran Jung-woo Ha, yönetmenin bir önceki filmi “**Time/Zaman**”da başroldeki Ji-woo

karakterini canlandırır ve orada partnerine sadık biridir esasen. Bu filmde, karısını aldatan, ilgisiz koca rolüyle “tezat” oluşturur).

İnsanlar Koklaşa Koklaşa...

Kim Ki-duk, Filmartı (2005) dergisine verdiği bir röportajında şöyle der: **“Ne kadar yaşarsanız kelimelere olan inancınız o kadar azalıyor. Konuşmalar insanların saptıkları en kolay yol. Ama ben insan davranışları ve doğasını anlatmayı tercih ediyorum. Bunun, göstermek istediklerime dikkat çekmek için daha doğru bir yansıtma düzlemi olduğunu düşünüyorum. Görüntülerin doğasında ve insanların hareketlerinde yalan barınmaz. İyi de olsa kötü de olsa gerçeği gösterirler.”** Yönetmenlerin, bilhassa hem yazan hem yönetenlerin, böyle fiyakalı cümleler kurmaktan büyük haz aldığını düşünmüşümdür hep. *“Hayır, ben öyle bir niyetle yapmadım...”* la başlayan cümleler bile sanki bu haz dürtüsünden ileri gelmekte. *“Ama olur mu efendim, siz o niyetle yapmasanız da onun arkasında bir niyet var besbelli. Sizin kontrolünüzün dışında olur hatta o!”* diye üsteleyip her yerden bir anlam çıkarmaya çalışanların varlığını (belki de birazdan ben) da hatırlatmamız gerekir bu durumda elbette. Bu konuyu bir kenara bırakıp Kim Ki-duk’un söylediklerine döndüğümde onun, filmlerinde neden *daha az konuşmaya* yahut farklı bir alternatif olarak *abartılı konuşmaya* yer verdiğini anlayabiliyorum. Yönetmenin benzer filmlerinden **“Boş Ev”**, “konuşmama” hadisesine verilecek güzel örneklerden birisi. Bu filmde, iki ana karakter birbiriyle hiç konuşmadan anlaşır ve hissiyatlarını bizlere aktarabilir. Agresif yönünü yansıtan ve her görüldüğünde konuşan koca rolündeki karakter ise susmaya yönelip yalnızca bakmayı tercih ettiğinde bir anlam kazanır gözümde. Belki de gerçekten kendimizi anlatmanın en iyi yolu susmaktan ve olduğu gibi yaşamaktan geçmekte ama filmdeki karakterlerin kendilerini susarak anlatabilecekleri koca bir perde var; peki ya bizim?

Bir önceki film **“Zaman”** ın aksine yönetmenin son filmi **“Breath/Nefes”** de sessizlik metodunu tercih eder sessizliği anlatma yolunda. Yeon, sıkıntısını içine çeker bir nefeste ve sükuneti öne çıkarır kendini anlatmak adına. Yine sıkıntılı bir gününde Yeon’un, balkonda çamaşırlarla uğraşırken kocasının beyaz gömleğini elinden düşürdüğünü görürüz. Ya da biz, balkona alttan çekim yapıldığı için düştüğüne kanaat getiririz (filmin ilerleyen bir bölümünde Yeon’u tekrar balkonda, çamaşırlarla uğraşırken görürüz. Bu kez kamera, yükselerek görüş açımızı değiştirir ve biz böylelikle Yeon’un, kocasının gömleğini elinden bilerek kaydırduğuna şahit oluruz). Yeon gömleği almak için, *ya da bu bizim iyimser dileğimiz*, aşağıya iner. Gömleği alır, biraz duraksar ve sonra çöpe atar (bir sonraki gömlek düşme sahnesinde durum değişir. Yeon gömleği almak üzere aşağıya iner, gömleği alıp duraksayıp sonra çöpe atar. Lakin, bu defa yaptığı şey içine sinmez ve

gömleği çöpten geri alır). Gömleği atmakla Yeon'un üzerinden büyük bir yük kalkar sanki. O anda, televizyonda gördüğü idam mahkumunu ziyaret etmek için yola koyulur hafiflemiş bir şekilde.

Bu noktada aklıma sıkılmışlık ve intikam hissi gelir. Acaba Yeon kocasından bir nevi intikam alma gayesinde midir? Sıkıntısını bu yolla mı çözmek istemektedir? Peki ama neden bir idam mahkumunu tercih eder Yeon? Mahkumun, normlara aykırı davranmış, idamına karar verilmiş ve eninde sonunda sistemin yok edeceği, topluma aykırı bir karakter olduğunu bildiği için olabilir mi? Böylelikle ondan uzaklaşması da çok daha kolay mı olacaktır? Ya da mahkûmla ortak bir noktasını yakalamıştır da kendisine yeniden hayat verecek tek kişinin onun olduğuna mı karar vermiştir? Bunun cevabı ne olursa olsun kesin olan bir şey vardır ki o da Yeon'un bir arayış içinde olduğudur. Sonunu bildiği bir oyuna başlar Yeon ve belki tam da bu sebepten oyununu tamamlamasına engel olan kocasına öfkesini yansıtır yeri geldiğinde. Yeon, kocasına öfkesini fiziksel yoldan belirttiği sahnede elindeki tek oyuncak da alınmış bir çocuk gibidir adeta. O oyuncakla daha işi bitmemiştir Yeon'un...

Yeon'u en son hapisane yolunda bırakmıştık... Yeon yoluna devam eder ve hapisane girişinde, mahkûmun eski sevgilisi olduğunu uydurarak görüşme talebini bildirir. Girmesine izin verilmez ilk etapta. Lakin kameradan olan biteni izleyen hapisane müdürü, (biz sadece onun ekrandaki belli belirsiz yansımaları görebiliriz ama o Kim Ki-duk'un ta kendisidir!) görevliye kadını içeri almasını söyler. Burada (görevlinin, aldığı telefonun tesiriyle kadını geri çağırdığı sahne) güzel bir çekim planı vardır. Kamera, dönmeye yeltenmez ve yalnızca görevlinin yan camındaki buğulu görüntü netleşerek Yeon'un yansıması gösterilir. Görevli ve Yeon aynı kareye oturtulur.

Ve Görüşmeler Başlar...

Yeon, küçükken ölümü yaşamıştır kısa bir süreliğine dahi olsa ve mahkûmla ilk görüşmesinde çocukluğuna dair bu öyküsünü anlatarak ölümü tanıtır mahkûma. Mahkûm, görüşme sonunda Yeon'un saçlarından bir tel koparır ve onu koklar, saklamak ister. Biz, ilk buluşmanın kalıplara uymayan yapısının etkisinden kurtulamamışken, şaşırtıcı ve bir o kadar da eğlenceli olan ikinci buluşma seansı görünür perdede. Yeon, dış dünyayla bağlarını kesmiş olan mahkûma yeni kapılar açıp ilkbaharı oluşturur görüşme odasında. İlkbahar sekansında duvarlar kâğıtla kaplanır, müzik açılır ve göze hoş gelen ilkbahar renkleri sarar perdenin her bir karesini. Buluşmada kadın sürekli anlatır durur. O hiç konuşmayan Yeon mudur bu? Yoksa insanlar iki yönlü müdür? Öte yandan, mahkûm ise yalnızca dinler. Bu sırada, hapisane müdürü (Kim Ki-duk) de görüşmeyi izlemektedir ve izlediği görüntülerden

tıpkı bir röntgenci gibi haz aldığı her halinden bellidir. Öyle bir niyeti olmayabilir yönetmen-senaristin ama bu sahnede hapishane görevlisi bana sinema seyircisini çağırırdı. Bilhassa, bu sahnelerde sinema salonunda yükselen kahkaha öbekleri ve net olarak göremediğim ama kim olduğunu bildiğim müdürle özdeşleşme yaşamam bana bunu düşündürdü. Üstelik zincirleme bir durumdu sanki bu. Müdür, ekranda izlediğinden, biz de müdürü izlemekten zevk alıyorduk adeta...

İkinci buluşmada yaz mevsimi oluşturulur odada. Mahkûm ve Yeon arasındaki ilişki gittikçe ilerler. Yeon, ilk buluşmadan itibaren bir şeyler bırakır mahkûma. İlk buluşmadaki saçın yerini fotoğraflar alır sonraki buluşmalarda. Ama alınan her şey yok olmalıdır hücrede çünkü bizim mahkûma (o artık “bizim mahkûm” olmuştur, odağımızda o vardır) karşı garip bir ilgisi olan diğer mahkûm kıskançlık krizlerine girer. Bu yoğun duygulardan olacak ki filmin sonunda bizim mahkûmu boğarak öldürür diğer mahkûmların da yardımıyla. Derken üçüncü buluşmaya gelir sıra: sonbahar buluşması. Bu buluşmanın diğerlerinden bir farkı vardır. Yeon, görüşme sırasında kocasının kendisini izleyebileceğini bilmektedir. Çünkü hapishaneye gitmeden önce kocası yaşananlardan duyduğu rahatsızlık hissini dile getirmiştir ve kendisini yol boyunca takip etmiştir. Yeon, belki de bu bilginin tesiriyle görüşmenin bir bölümünde kocasıyla nasıl tanıştığını anlatır ve tamamlayamayacağı, arzulu bir sevişme merasimine girer (bu sahneye kadar Yeon’un kocasına karşı hissettiği nefretin sevgisinin üzerine tamamen örttüğünü düşünmüştüm ama sonra Yeon’un aslında kocasına hala çok bağlı olduğu kanaatine vardım). Kocası artık her şeyi öğrenir ama öğrendiklerine mantıklı bir açıklama getirme aşamasında tökezler. Her şey “*mantığa ve kalıplara aykırılık*” maskesi takmış gibidir. Oysa bu mantıksızlık ve kalıp dışılık değil midir kimi zaman olayların ardındaki çözmemize yardımcı olan?

Yeon’un kocasının olay yerini teşriyiyle sonbahar görüşmesi eksik kalır ve Yeon, kendisinin çıplak fotoğrafını iletmez mahkûma. Görüşme sonrası çiftin evine baktığımızda tek taraflı bir kavga görürüz sanki. Yeon tepkisizken kocası bu işe bir son verilmesi gerektiğini sert bir şekilde ifade eder ve o sırada kendisini aramakta olan sevgilisinden de ayrılır. Takip eden sahnelerde güzel bir plan daha çıkar karşımıza. Kapı çalınır, adamın sevgilisi gelmiştir besbelli ama biz onu göremeyiz. Profilden adamı görürüz yalnızca, kapı önünde tokatlanırken...

Evet, artık her şey çözülüyor derken tuhaf bir final çıkar karşımıza. Yeon’un, kendisine engel olan kocasına karşı yansıttığı öfke sonucunda evde bir karar alınır sessiz sakince. Ailecek gidilecektir bir sonraki seansa, her şey tamamlanacak ve döngü yine başlayacaktır. Seans dememin sebebi, filmdeki her buluşmayı bir terapi seansı olarak düşünmem. Finalde, hapishane

odasında yaşanılanlar ise Freud'un "catharsis/boşalma" kavramını aklıma getirdi. "Catharsis/Boşalma", bir nevi duygu patlamasıdır. Freud'a göre, hastalar, terapi sırasında "serbest çağrışım" (aklına gelen her şeyi söylemek olarak açıklayabiliriz kabaca) yoluyla katarsisi tadabilir ve içlerinde olanları boşaltıp rahatladıkları bir duygu patlaması yaşayabilirler, duyguların ifade şekli kelimelerle veya davranışlarla olabilir (aktaran Allen, 2000). Bu bağlamda, filmdeki final sekansını bir nevi "catharsis/boşalma" olarak yorumlayabiliriz. Bunun bir Kim Ki-duk filmi olduğunu düşünürsek de, duygu patlamasının davranışlarla gerçekleşmesi kaçınılmaz olacaktır elbette...

Mevsimler... Ve "Karl Düşer"

Filmde dikkatimizi çeken başka bir husus da yapay olarak elde edilen mevsimler ve onların yaşanma sırasıdır. Yönetmenin 2003 yapımı "**İlkbahar, Yaz, Sonbahar, Kış... Ve İlkbahar**" filmi gelir hemen aklıma. Bu filmde, yaşlı bir adamın yanında bulunan çocuğun büyümesi ve değişim süreci, mevsimlerin esas alındığı bir *zaman kavramı* çerçevesinde verilmişti. "Nefes" te ise hızlandırılmış bir mevsim geçiş töreni görüyoruz. Buna paralel olarak değişim süreci de hızlandırılıyor. Mevsimler oluşturuluyor ve değişen mevsimlerle insanlar da değişime uğruyor. Yönetmenin filmlerindeki *akışkanlık*, *değişim* ve *zaman kavramı* yansımalarının, kendisinin şu sözleriyle çok daha yerine oturacağı kanaatindeyim. Bakınız neler diyor Ki-duk: "**Filmlerimi kendi hayatımı anlama ve öğrenme süreci olarak görüyorum. Ne kadar çok film çekersem, insan doğasının derinliğini ve görkemini daha çok fark ediyorum. Gelecekte filmlerin benim için ne ifade edeceğini merak ediyorum. Umarım anlamları değişir, aynı kalmaz çünkü zaman geçtikçe ben de değişiyorum... Nasıl değiştiğimi açıklayamam... Yıllar geçtikçe kendimi daha fazla boşlukta yürüyormuş gibi hissediyorum. Adeta beynim boşalıyor. Mutlu olamıyorum ama mutsuzum da diyemem. Sanki hayatımda hiçbir şeyin önemi yokmuş gibi geliyor. İlgi duyduğum hiçbir şey yokmuş gibi. Değişimimi ancak böyle açıklayabilirim.**" (Kural, 2005, Filmartı). Kim Ki-duk bunları söylerken yıl 2005'ti. Belki bugün söyledikleri farklı olacaktır ama yine de sarf edilen bu sözcüklerin kendisine ve filmlerine dair önemli ipuçları verdiğini düşünmekteyim...

Nasıl ki insanlar yaşadıkları toplumdan bağımsız olarak düşünülemezse filmler de doğdukları toplum ve yaratıcılarından bağımsız olarak düşünülemez. O nedenle filmi oluşturan yönetmen-senaristin yaşamına dair bildiklerimiz filmlerini çözümlememizde bizlere yol gösterici olabilir. Örneğin, Kim Ki-duk'un yaşamından ve bu yaşanılanlar çerçevesinde oluşan düşüncelerinden yararlanabiliriz onun filmlerini anlamlandırmada. Kim Ki-duk kendi yaşamında şiddetle içli dışlı olmuş biri. Küçükken babasından,

denizciyken de hiyerarşik zincirin üst halkalarından şiddet görmüş. Şiddetin kendinde açtığı derin izlerdir belki de filmlerinde şiddete yer vermesi. Güney Koreli yönetmenin devletinin tarihine ilişkin notlardan da filmlerine yansıttığını eklemek gerek (örneğin Coast Guard- Kore'deki bölünme ve Amerika'nın burnunu uzatması). Kim Ki-duk'un filmlerinde etkilendiğim noktalardan birisi de görüntülerdeki estetik ve pastoral manzaralardaki ruhani yandır. Bunda da yönetmenin güzel sanatlar okuyup, sokak ressamlığı yapmış olmasının etkisi var şüphesiz. Yönetmenin, bir söyleşisinde, resim sanatının filmleri üzerindeki etkisini kabul etmiş ve bu etkinin diğer filmlerinde de süreceğini dile getirmiş olması (Kural, 2005, Filmartı) bu düşüncemizi destekler niteliktedir. "Nefes" te de yine tablo gibi görüntüler serilir önümüze...

Ve filmin sonu gelir. Son mevsim kıştır. Gerçekten de kış mevsimi kendini belli etmektedir dışarıda. Son görüşmede, mahkum ve Yeon sevişirler. Yeon, mahkumu kısa süreliğine dahi olsa nefessiz bırakarak onu ölümlerle burun buruna getirir. Mahkum bir an ölür, sonra tekrar dirilir. Doğmak ve ölmek, sevmek ve nefret etmek, konuşmak ve susmak, öldürmek ve yaşatmak... Her şeyin iki yönü var sanki. Tıpkı Freud'un Eros'u ve Tanatos'u gibi. Eros yaşama içgüdüsüdür, Tanatos ise ölüm içgüdüsüdür ve bu içgüdü kişinin kendisine yönelik olabileceği gibi diğerlerine yönelik olup agresif şekil de alabilir (aktaran Allen, 2000). Mahkum da Yeon da bir yandan ölümden korkmaktadır, öte yandan ise ölümü istemektedir belki de. Son görüşmede Yeon'un yaptıkları, ölüm içgüdüsünün başkasına yansımaları gibidir.

Mahkum finalle ölür. Yeon ise sanki görevini tamamlamanın verdiği bir huzurla ailesinin yanına döner. Yok olan bir yaşam, başka bir yaşamın var olmasında basamak olur. İçimi bir huzur kaplar sanki gelen finalle... Ama anlamlandıramadığım bir şey varmış gibi, yarım hissederim yine. Kim Ki-duk'un hala nefes alıyor olması beni avutan tek şeydir... Acaba bir sonraki filmde...

Not: Bu yazı yönetmenin son filmi "Bimong/Rüya" seyredilmeden önce kaleme alınmıştır.

Kaynaklar

Kural, N. (2005). "Yaşadıkça, kelimelere inancınız azalıyor". *Filmartı*, 3, 60-63.

Allen, B. P. (2000). *Personality theories: Development, growth, and diversity*. Boston: Allyn and Bacon.

<http://imdb.com/title/tt0901475/>

<http://www.biyografi.info/kisi/kim-ki-duk>

İNSANLIKTAN KORUNMA YOLLARI (-1-)

OSMAN YOLUÇ

“ben bir adamın doğru söylediğini öldürülmesinden anlarım...”

biraz ipi gevşetin, biraz kendimiz olalım şurda
üstünü açalım rüzgarın, rüzgarın tadı yok diyelim
şurda temiz bir el duruyor, şurda temiz bir deniz
deseydiniz mesela ölçülüp biçilip bir terzide
biraz da köşemize çekilip şu anı yaşayalım derdim
bu ip de neyin nesi böyle

kişilik bölünmesini biyolojide öğretiler bana
yanlış mıyım hocalarım,
mayosuz görünme falan değil miydi o
gazete gürültüsüyle sizinki karışmış hocam
kusura bakmazsınız değil mi bakmazsınız bilirim
lise birden sesleniyorum size , hep birden
hocam arka sırada yuvalanmış
koca bir sükunettim ben, hatırladınız mı
sığmayan yıllardı o yıllar, içim namaz kılardı da 5 vakit
dışım şarap içerdi boyuna nedense ama nedense
düşündüm de geldim bunları düşündüm de
sigaram da yoktu o sıralar, yüzüm kükürtlü bir kibrit
anlatacağım anlatacağım ama bu ipi gevşetin önce

aklımdan insanlık geçiyor şimdi zamanın sınanmışlığında
gözünü daldan budaktan sakınan insanlık, ne söyleyeyim daha
tedavülden kalkan bir insanlık geçiyor alt yazı olarak
hep bir şeyler böyle böyle öğretiliyor bize sonra unutturuluyor
unutuyoruz korunmasız olduğumuzu, korunmak da ne ki zaten
artık insanlığa insanlıktan korunmayı öğretmeli önce
demek geçiyor içimden, demek geçiyor ömür
ama ipi gevşetin artık

kime sorsam kendinde değil kime sorsam
yük hamalda mı yük dediğim de bir iki soluk
soluk dediğimse hani bir sayfayı hızlıca çevirir gibi
alalacele o sayfadan kaçarcasına çabuk
demem o ki ölüyoruz arkadaşlar, bunu biliyor muydunuz
denizden hunharca kışkandığı bir incisini
kendine kaparcasına iki kabuk

şu kahrolası ipi gevşetin ya

ben öğrenmeyi sıcak bir öğlende bıraktım, yazık
içime yavaş yavaş pislik akacaktı, üzgünüm
bütün yozluğuyla koca bir insanlık üstüme kalacaktı
kapadım da kurtuldum açtım da kurtuldum içimi
ölüyoruz arkadaşlar bunu söylemiş miydim
evet hatırladım, siz de hemen inanmıştınız, inanın
birileri nutuk atıyor, ben tutuk kalırım yanlarında siz inanın
sigarayı bile tek nefeste içemem, içen politikacı gördüm
ben bunları gördüm de inanmadım, siz inanın

şu lanet ipi de boynumdan çıkarın artık
inanın sonra her şeye
inanın
inanın!!!

**BEDİA KOÇAKOĞLU’NUN “KURMACA BİYOGRAFİLERİ”
CAN ŞEN**

cansen20@gmail.com

Dostum Eyüp Tosun’un editörlüğünü yaptığı Müsvedde dergisinin birinci sayısındaki (Nisan 2009) Bedia Koçakoğlu’nun “Ben öyküsel Dünyada Öteki Olmak” adlı yazılarının birincisini okuyunca bu yazıyı, ne yalan söyleyeyim, epeyce garipsemiştim. Yazarların hayatlarını çok farklı bir tarzda ele alıyor Bedia Hanım bu yazılarında. Aslında bu yazıları bu farklılığı yüzünden hâlâ garipsemekteyim, ama beğenmekten de kendimi alamıyorum.

Yazımın başlığında “kurmaca biyografi” ibaresini kullandım. Bu bana ait. Başka bir adı varsa ben bilmiyorum. (Bu cümleyi bir makalede ya da incelemede kullansaydım, çok ayıp olurdu, ama mademki deneme yazıyorum, alan serbest!). Nedir “kurmaca biyografi”? Bir şahsın hayatını hikâye ya da roman biçiminde edebi bir eser olarak ortaya koymaktır. Dünyada ve bizde bu tür eserler mevcut. Ama sanırım bu türe adını ben verdim. Çünkü bugüne kadar incelediğim kaynaklarda bu türe ait bir bilgiye rastlamadım. Birkaç yıl önce İzmir Buca’da, bir sahafta bulduğum Vahfi Mahir Kocatürk’ün “Namık Kemal’in Hayatı” (Buluş Yayınevi, Ankara 1957, 168 sayfa) adlı çalışması da Namık Kemal’in hayatını bir roman olarak anlattığı için bu türe örnektir. Ama maalesef bu eser bana beklediğim hazzı ve bilgiyi vermeyince hayâl kırıklığına uğradım.

Bedia Hanım’ın “kurmaca biyografi”leri ise çok farklı. Bunun en temel sebebi öykü formunda yazılan bu çalışmaların postmodern öğelerle bezenerek yazarın ve okuyucunun ele alınan edibin ruhsal dünyasıyla özdeşim kurmasını sağlamasıdır. Bedia Hanım kendisi hem yazar hem anlatıcı olarak metnin için kâh okuyucuyla kâh ele alınan ediple bağlantı kuruyor. İşte benim metni garipsememin sebebi de buydu. Ama zamanla Bedia Hanım’ın “kurmaca biyografi”lerini okudukça onun ne kadar faydalı bir iş yaptığını fark ettim. En başta ruhsal dünyalarına inemediğimiz ediblerimizi daha yakından sağlıyor. Bunun dışında bu metinler toplumda edebiyata karşı var olan önyargıyı yıkabilecek nitelikte. Yıllarca edebiyat topluma “kim olduğunu bilmediğim ve muhtemelen kendilerinin de kim olduklarını bilmediği” (turnak içindeki ibare Nihan Kaya’nın “Buğu” romanından mülhemdir) birileri tarafından arûz vezninden ibaretmiş gibi yansıtıldı. Geçenlerde birisinin bana masum bir şekilde “siz üniversitede sadece fâilatün mü görüyorsunuz?” şeklinde sorması bunun en bariz örneğidir.

İşte Bedia Hanım'ın "kurmaca biyografi"leri edebiyatın sadece arûzdan ibaret olmadığını ve canlı bir hayat parçası olduğunu vazıh bir şekilde göstermektedir. Bu "kurmaca biyografi"ler kitaplaştırılır ve hele lise talebelerine okutturulabilirse edebiyat nâmına çok şey kazanacağımız kesindir.

Bedia Hanım bugüne kadar Tolstoy'u, Necip Fazıl'ı, Peyami Safa'yı, Aziz Nesin'i, Balzac'ı ve Sevim Burak'ı yazdı. Bakalım bundan sonra kimleri yazacak? Bedia Hanım'ın "kurmaca biyografi"lerini merak ediyorsanız Müsvedde dergisine abone olmanız gerekecektir. (böylelikle derginin reklamını da yaptık :-)) Dergiye musveddedergisi@yahoo.com adresinden ulaşabilirsiniz.

Bedia Koçakoğlu Hanım'a teşekkür ederek yazımı noktalıyorum.

EMANET (06.08.2009'DA İADE)

ÖMRÜM IŞIKAY

Yolcular, Ankara'dan Bursa'ya gidecek otobüsün hareket etmesini bekliyorlardı. Bu arada başmuavin Kenan yolcuları saymaya koyulmuştu. Uzun boyu ona yolcuları yerinde durarak saymasına olanak sağlıyordu. Hafif uzun saçlarını bir baş hareketiyle geriye doğru savurdu, elindeki kâğıda bir şeyler karaladı. Ve kardeşi gibi sevdiği diğer muavin Turgut'a baktı. Elini kaldırdı, 'tamamdır' anlamında ona bir işaret yaptı. Turgut da şoföre:

- Hareket edebiliriz artık, sonra başını deftere doğru eğerek: "İlerde bir yolcumuz var, onu aldıktan sonra yolumuza kesintisiz devam edebileceğiz." diye şoföre bilgi verdi. Otobüs tıslayarak Aşti'yi ağır ağır terk ediyordu. Üç beş dakika sonra Otobüs durdu, içeriye 30-35 yaşlarında, saçlarının bazı bölgelerine ak düşmüş bir kadın bindi. İki numaralı koltuk bu kadına aitti. Zaten otobüsün topu topu iki kadın yolcusu vardı. Turgut, yeni gelen kadına dönerek:

- Abla bagajın var mı?

Kadın fısıldar gibi konuşarak,

- Yok, dedi. Elinde küçük bir kutu vardı, yanına alacaktı anlaşılın. Turgut, sorun olmayacağını düşündü, sesini çıkarmadı. Bu yolcuyla beraber şimdi yolcuların hepsi tamamdı. Kadın yerine yerleşti. Otobüs aynı tıs sesleriyle ilerledi. Biraz sonra bu tıs sesi kesilmiş yerini kulaklarda hafif bir uğultuya bırakmıştı.

Bir bayan yolcunun sesi yüksek ve sinirli bir tonda çıkmaya başladı, diğerinin sesi daha alçak bir tondaydı. Arkada yolculara ikramda bulunmaya hazırlanan Kenan, ön koltuklarda bir münakaşa yaşandığını görebiliyordu. Bu münakaşa diğer yolcuları da rahatsız ediyor, herkesin sinirlerini geriyordu. Kimi sert kimi sakin bir şekilde herkes bir şeyler anlatıyordu. Ne olmuştu acaba? Sesi gür olan kadın bir yandan yeni gelen kadınla tartışıyor bir yandan otobüsün çağrı düğmesine basıyordu. Kenan, "Ya Allah!" dedikten sonra şoför dinlenme yerinde olan Turgut'a seslendi ve servisle ilgilenmesini söyledi... Ön koltuklara doğru ilerledi ve kadın yolcuların yanına gelip durdu. Bir numaralı koltukta, 25-30 yaşlarında olduğu anlaşılın kadın yolcu, yanındaki koltukta oturan kadını göstererek gür sesiyle:

- Muavin bey, lütfen bu kadına bir şey diyiniz, canım... Böyle olmaz ki!... AAaaaa!!!. Bu nasıl bir seyahat??

Kenan şaşırmamıştı. Bu gür sesli kadın, yeni gelen yol arkadaşından şikâyetçiydi. Ama neden?

Kenan yolculuklarda vakit geçirmek için kendisine oyuna benzer bir uğraş bulmuştu. İnsanları inceleme ve onlar hakkında tahmin yürütme oyunu, kısaca kendi bulduğu isimle “ABTO – Ankara-Bursa arası tahmin yürütme oyunu”. Oyunun ne kuralı ne yasağı vardı. Oyunda, insanların hâl, hareket ve konuşmalarından onların kişilik, karakter ve nereli oldukları hakkında çıkarımlarda bulunmaktı amaç. Bu oyuna bazen Turgut da katılırdı. Kendi aralarında bir yarışma oluşturarak, kısa olan yolculuklarını, kısacık bir yolculuğa dönüştürürlerdi. Kenan otobüse biner binmez oyunu başlatmış, abtoyla bütün yolcuları izlemiş ve bu münakaşaya kadar iki numaralı koltukta oturan kadının yerinden oynamayı değil, başını bile kıpırdattığını görmemişti. Bu yüzden ona göre otobüsteki en ilginç kişiydi.

Kenan, birkaç saniye içinde beyninden geçen bu düşünceyi bir kenara iterek:

- Buyurunuz efendim, sorunun ne olduğunu anlatınız lütfen?

- Nedir bu ya? Bu nasıl bir firma? Bu kadının bu kediyle seyahat etmesine nasıl izin verirsiniz? Kadın işaret parmağıyla yanındaki kadının önünde duran kutuyu gösteriyordu.. Az önce münakaşada olan bu iki kadın şimdi sessizce muavinin söyleyeceklerini bekliyordu. Kenan, kurallar gereği otobüsün içine hayvanları almadıklarını kedinin sahibesine nazikçe izah etmeye çalışıyordu, kadın ise başı önünde sessizce duruyordu. Kenan kadının ‘tamam’ demesini beklemeden, kedili kutuyu almaya davranıyordu ki kedinin sahibi kendisinden önce davranarak, küçük delikleri olan kutusuna sıkı sıkıya sarıldı. “Ben, kedimi vermem” diye yalvarırcasına konuştu. Durumu gören diğer kadın yolcu:

- Ölürüm de bu kadının kedisiyle yolculuk etmem. Lütfen yerimi değiştirin, dedi.

Neredeyse her yolcu seferlerinde en az üç-beş bayan yolcusu bulunan bu otobüsün bu seferinde sadece iki bayan yolcusu vardı. Kenan, gür sesli kadının yerini değiştiremeyeceğinin sebebini açıkladı. Tek çare kediyi almaktı. Turgut da o sırada servisi ertelemiş, herkesin sessiz sessiz beklediği ve pür-dikkat bakışlarının yöneldiği ön koltuklara, arkadaşının yanına, gelmişti. Şoför, gelişen olaylardan rahatsız olduğunu anlatan bir bakışla, Turgut’a baktı. Bu durum üzerine Turgut:

- Kenan, kediyi bagaja koyalım. Böylelikle yolcular arasında da bir sorun kalmaz.

Kedinin sahibesi:

- Ben ondan ayrılamam, vermem. diye inat ediyordu. Turgut buna da bir çare düşünerek:

- Onu emanet bölümüne koyarız hiçbir şey olmaz.

Kenan da bir yandan:

- Bakın hanımefendi, otobüsün içinde hayvanla seyahat etmek yasak hem herkes kendi hayvanını otobüsün içine getirirse neler olacağını bir düşünün? Endişelenmeyin, biz ona iyi bakarız. Devamlı onu kontrol ederiz. diyerek kadını iknaya muktedir oldular. Otobüsü en yakın petrol ofisinde durdurarak kediyi alelacele emanet bölümüne aldılar. Kenan, nazikliğini bir manto gibi yolcuların yanına asarak, yerinde söylenmeye başladı. Yolculuk sakın bir şekilde geçiyordu. Kenan'la Turgut Abtoyu oynamaya devam ettiler. Yolcuların hareketlerinden az çok kimin nasıl birisi ve nereli olduğunu tahmin edebiliyorlardı ama Kedili kadın hakkında bir yorum yapamıyorlardı. Çünkü kimseyle konuşmuyor, hareketlerinde de bir kıpırdama olmuyordu. Kedi olayı olmasa...

Beş dakika sonra ihtiyaç molası vereceklerini duyuruyordu Turgut. Otobüs, dinlenme tesislerine geldiğinde, yolcuların kimi sohbet ede ede kimi de yarı uykulu hâlin verdiği _sersemlikle sendeleyerek otobüsten iniyorlardı. Kenan, kenara çekilmiş, önünden gelip geçen yolcular hakkında yaptıkları abtonun sonuçlarını öğrenmeye çalışıyordu. İki yolcu için yaptıkları abtoda, onların “Karslı”, Turgut ise “Erzurumlu” olduklarını iddia etmişti. Yolcuların sohbetlerinden Karslı olduklarını anlamıştı. Bildim diye, sevindi. Bir abto cepteydi. Bir yolcusu daha geliyordu.

- Ben buna “Adanalıdır.” demiştim, Turgut ne demişti ki?...derken, adını söyler söylemez Turgut’un yanında bitmesine sevindi. Kenan, Turgut’a takılarak:

- İti an çomağı hazırla, demişler. Dedikten sonra parmağıyla işaret ederek devam etti. Şu kamburu olan genç adam hakkında ne tahminde bulunmuştun, söyle bakalım?

Kenan Turgut’a bakmıyordu bile. Turgut:

- Bırak abtoyu mabtoyu, kadının kedisi...

- Karışma. Bırak yerinde kalsın. O kadınların seslerini duymak dahi istemiyorum, keyfimi kaçırma.

- Asıl şimdi keyfin kaçacak. Kedi... Kedi havasızlıktan ölmüş.

Kenan, inanamadı iki saat içinde ona yetecek hava vardı, nasıl ölürdü, acaba o küçük delikler ona yetmedi mi? kendi kendine muhasebe yapmaya başladı.

- Turgut, eğer şaka yapıyorsan!...

- Yok abi, ne şakası!

Kediye bakmaya gittiler. Kenan dikkatle inceledi. Evet, kedi ölmüştü. Durumu şoföre bildirdiler. Şoför, “Sorunu halledin de ne yaparsanız yapın.” diye cevap verdi.

Kenan ile Turgut ölü kediyi kutusundan çıkararak, kimseye göstermeden bir çöp konteynırın içine bıraktılar. Kadına ne diyeceklerini düşünüyorlardı. Turgut, konteynırı göstererek:

- Abi bak, aslında kadına hiç bir şey demesek de olur.
- Nasıl yani?
- Kedi sokak kedilerinden, anlaşılan kadın onu sokaktan bulmuş ve evcilleştirmiş. Aynısından kolaylıkla bulabiliriz.

Bu sırada etrafındaki kedileri gösteriyordu, devam etti.

- Paçaları sıvazlarsak yakalarız bir tane ve onu, ölü kedinin yerine koyarız. Kadın da anlamaz.

Turgut son cümlesini biraz tereddütle söylemişti.

- Ya anlarsa?
- Anlamaz. Bu sefer kendine güvenerek söylemişti.

Kenan, arada bir saatine bakıyor, otobüsün hareket saatini geçirmeyelim diye de acele ediyordu. Otobüsün yanından ayrılalı on dakika geçti. Yok. On beş dakika geçti ikisinin elleri hâlâ boştu. Aslında buluyorlar ama bir türlü ölmüş kediye tamamen benzeyen bir kedi yakalayamıyorlardı. Nihayet yarım saat geçtikten sonra ölmüş kediye benzeyen bir kediyi yakalamayı başarabilmişlerdi. Kedi, kaçmaya çalışırken Kenan’ın sağ elini tırmalamıştı. Kenan’ın canı acımış ama sesini çıkarmamıştı. Kedi yerinde durmuyordu. Turgut, Kenan’ın yüzündeki ifadeyi anlamış olacak ki hemen:

- Abi, biz elimizden geleni yaptık! Kutuya koy gitsin...

Kenan kediyi kutuya koyuyor bir yandan da:

- Ah Turgut! Zaten senin bu ilginç fikirlerin başıma dert açıyor, diye sitem etmekten kendini alamadı.

Kutunun kapağının tam kapanmaması için araya küçük bir çubuk tutturmuş, kapak açılmasını diye de belli aralıklarla kutuyu ipe bağlamışlardı. Turgut, emanet bölümündeki küçük havalandırma kapağını da açarak içi rahat bir şekilde otobüse binmişti. Artık rahat rahat yolculuklarına devam edebileceklerdi. Şoföre, muavinleri beklemekten sıkıldıklarını dile getiren bazı yolcular vardı. Kenan naziklik mantosunu tekrar giyerek, onlara geç kalmalarındaki sebebin acil bir durumdan kaynaklandığını belirtmiş, sonra tüm yolculardan kendilerine müsamaha göstermelerini istemişti. ‘Acil

durum' ifadesini duyan yolcular, susmuşlardı. Şoför, kendilerine kediyi sormamıştı. Herkesin içinde sormasını da istemiyorlardı zaten. Otobüs yine aynı tıs sesleriyle yola devam ediyordu. Şoför, tam vaktinde BOYKOOOP'ta olmak için hızını biraz daha arttırdı. Nihayet yolculara belirtilen vakitte Bursa'ya varmışlardı. Kenan ile Turgut, farklı bagaj bölümlerindeki valizleri teker teker sahiplerine veriyorlardı. Sıra kedili kadının emanetini vermeye gelmişti. Turgut kadını görünce hemen Kenan'ın yanında geldi. Kenan, emanet dolabını yavaşça açarken, kadın:

- Elinize ne oldu? diye Kenan'ın sağ elini gösteriyordu.

Turgut da Kenan da kadının sorusuyla telaşlanmışlardı ama Kenan, bozuntuya vermeden:

- Yok bir şey küçük bir sıyrık, dikkatiniz için çok teşekkür ederim. dedi.

Kutuyu aldı. Kutunun içindeki kedi çok huysuzdu, durmadan mırlıyor, kutuyu tırmıklıyordu. Kadın, şaşırıldı:

- Ne oluyor? dedi ve kutunun kapağını açtı.

Kedi tam kaçacakken Turgut, onun kaçmasına mani oldu. Kadın:

- Bu benim kedim değil, benim kedime ne oldu?" diye sordu.
Turgut:

- Abla, tabî ki sizin kediniz. Sizden alıp koymadık mı buraya? O zamandan beridir burada. O yüzden biraz huysuzlaşmış olacak.

Kadın, bu kedinin kendi kedisi olmadığını tekrar tekrar söylemesine rağmen Turgut'la Kenan ısrarla kendisinin kedisi olduğunu söylüyorlardı. Kenan dayanamayıp:

- Neden inanmıyorsunuz? diye sordu. Kadın:
- Çünkü benim kedim ölüydü. Ben, onu Bursa'ya gömmeye getiriyordum." dedi.

Şiir:

YAKAMAZ SİNEMASI

Cebrail Haşimi OKTAR

Yakamaz sinemasına gülüşler düşmüş
Derbeder sevinçler güneş bahçesinde
Uçurum çiçekleri ufkun akşam kuşağında
Yetim rüzgârlar sürgün mevsiminde

Vefakâr meyhaneler sonbahara göçmüş
Leylak demetleri gecenin konağında
Yakamaz körfezi ufuk şelalesinde
Nergis kokuları hayalin göllerinde

Yıldızlar meyhane gecelerine dökülmüş
Hazan gemileri makber sahilinde
İlkbahar uçurtmaları göğün doruğunda
Denizin alacakaranlığı kederin körfezinde

Yağmur limanları mahşer ormanına düşmüş
Akşamın adaları gecenin denizinde
Ufkun şelalesi mahşerin rıhtımında
Şefkatin yüzleri aşkın nefesinde

Şafağın yelkenleri bahtiyar rüyalara açılıyor
Menekşe yağmurları öksüz rüzgârlara kapılıyor
Ayışığı çiçekleri zümrüt denizine düşüyor
Ihlamur ağaçları zamanın sahiline dağılıyor

Şiir:

MAVİ

K. Kurtuluş İZBEK

kurtulus.izbek@emo.org.tr

(karıma)

sen kuş ol benimle
meyve dudağında
söz
mavi

kediler sürtünsün duvarlara
süt kapları el aya
dökülsün mavi

günler basamakları bu renkte döner
hangi akşam yorulsam eşikte mavi
kırparım gözümü açılır kapı
bir vapur süzülür yanağıma
eşikte mavi

soma'dan izmir'e çok bulut gördüm
illede mavi illede mavi
yazmamak hissetmemek olurmu
Ladin hüzmelerinde imbatın tutunduğu
eski fincanların üstünde tüten hala
ev yapan gözleri
telvesi mavi

10.03.1997 – İzmir

T. AYHAN ÇIKIN'DAN ÖRNEK ŞİİRLER

BİR BAŞKA YÜREK

dağlardan coşup gelen sele
kaptırdın mı yüreğini azizim
daha geçen yıl seslenirken sevda avlusundan
gidiverdi kayseri'li ilhan genç yaşta
yazıldı raporuna ölüm nedeni :
“organ uyumsuzluğundan”

gidenler gitti sevgilim
alıp bir kenara koyuverdiler kalbini
içinde kalanları aldırmadan
bir başkasının yüreği ile sarmak seni
mümkün müdür güzelim ?

anla artık
kolay mı yaşamak bulunmuş bir yürekle
hele o kuş tüyü yataklarda sarmak seni
yollara düşmüş bütün yoksullar
kim göreceğ göğüs kafesinin boşluğunu
kapılanmak eski bir aşkın yatağına
varsın mektuplarda kalsın aşklarım
cönkümde beklesin şiirler
sağ yüreğim kan toplar
sol yüreğim aşk
kadınlar hırsıyla saran
yürek ister güzelim
dipdiri yürek

Nisan 2006, İzmir

KAN

yaşamın geç vakitlerinde
içimde bir gece gibi dolaşıyorsun
tan vakitlerinde esen yel ile
gelip dolsan da yüreğime
sanki bir yerlerimi kanatıyorsun

alıp başımı gitsem diyorum
gidemiyorum

kırılmış bir yerlerim
yıldızları topluyorum da
yüreğimi toplayamıyorum
darmadağınık her yanım
can damarımdan giriyorsun
kanım oluyorsun

akıtamıyorum.

2006, İzmir

YABANCI

Ansızın bir nehir durur yamacında dağın
Elinde kamıştan çalgısını üfler rüzgara
Kırılır aynasında eski sevdalar anıların
Altmışında bir Pan aşkını sorar sulara
Sanki peşindedir Nymphalarla zamanın

Yirmibeşlik bir genç dolaşır zirvesinde Nif'in
Dağ yelleri üfler flütünü Spil'de Marsias'ın
Bir nympa geçse , doğrulur altmışlık satır
Uzar kulakları gazabından Frigyalı Midas'ın
Yolunu şaşırır sevdalar, yüreğinde yabancının

Haziran 2005

'RÜZGÂRA DİRENEN AĞAÇ'

*yalnızlığın en kuytu koyağında
sığıntı gibi duruyor
objektifinde bir dostun
'Rüzgara Direnen Ağaç' resmi*

damarlarına vurdukça denizin hırçın dalgası
bir deniz feneri yalnızlığında
ücre bir dağın eteklerine
tohumlar uçurur kanatlarında rüzgarın
yeni mekanlar bulur genlerine
deli poyrazlara direnir
yeniden çiçeklenir
ölümle yaşam arasında sorulur
vurgundur her güzelliğe
yeni sevdalarda durulur

Milas,2008

KİMLİK

At korkularını zamanın sonsuzluğuna
Kalmasın içinde geçmişin yıkıntıları
En güzel gecelerini koy masaya
Bir 'an' olsa da yaşa 'aşk'ın ateşini
Nympha'ların çılgın danslarındaki adam
Kaybetmiş haritada kendi yüreğini

Yanıbaşından kayıp giderken zaman
Sorgulandın mı hiç ölüm taşında sen
Çizerken portresini yaşamın 'ince gülü'
-sonsuzluğa göçüş mü? -
Seninle bir kez yaşamının ödülü ?

Taşı yüreğinde sevdanı
- beyninde düşü-
Çekinme, gir otuzundaki bir yüreğe
Marsias'ta gör ritmini tutkunun
Ateşle gençliğinde altmışındaki bir teni
Tut ellerinden yalnızlığın gecelerini
Eğil, sor çöldeki durgun sulara
'Kaybolmaktaki yüzün kimliğini'
Bodrum, 2009

ÇAĞRI

çık sabahın ilk saatlerinde
buluşsun nefesin tan yeliyle
sarsın her yanını gün ışınları
en ücra yerlerinden öpsün sular
uyandır çiçekleri kuş sesleriyle
duymazlarsa
at gitsin

birden takılıp kalıyorsun belki
geçmişten kalan kahırlı bir derdi
şöyle savur saçlarını rüzgara
taze bir gül kokusu al burnuna
düşünme kalleşliklerini dostların
at gitsin

dolaş, gez, selamlaş tüm yaratıklarla
gel gir gecenin en yoksul koynuna
çık dağlara , seviş ağaçlarla ,kuşlarla
yüreğini yıka bir derenin kumsalında
karıştır acılarını sulara
at gitsin

geceleri yıldızları çağır odana
çiçekleri tozlaştır arı kanatlarında
balıklarla oynaş dere kıyılarında
seslen göğün en yüce katındakilere
vermezlerse yanıt
at gitsin

aç göğsünü sevdanın sonsuzluklarına
tut ellerinden üşümesin geceler
çık gel en beklenmedik anlarda
çağır uykularında çılgın Orphée'yi
gelmezse
at gitsin

kasım 2006

HILTAN

Sen ne güzel uyuyorsundur geceleri
/ kim bilir?/

Günün tüm yorgunluklarını bırakıp arkada
Önce bir güzel soyunuyorsundur aynanın karşısında
Şöyle bir gerinerek atıyorsundur tedirginliğini gecenin
Nasıl da bilirsin seni seyreden biri olduğunu aynada.

Sen ne güzel rüyalar görüyorsundur
/ kim bilir?/

Bir şarkı söyler gibi mırıldanıyorsundur sevgilinin adını
Gözlerinde günün buruk yaşantılarının sevinci
Kim bilir ne güzel türküler söylüyorsundur?
Bir elinde ayna, bir elinde tarak
Soyunuyorsundur bir güzel aynada
içinde yeni sevdaların mumlarını yakarak.

Sokakta, caddede ne güzel yürüyorsundur,
/ kim bilir?/

En edalı yerinden tutup savuruyorsundur kaçalarını
Bir işçi, bir memur, belki de küçük bir esnaf
Durup sana bakıyordur arkandan aşkla
Kırkında bir kadını : **"ah!... çekip sevdalanmak"**
/ bir başka /

Bir yıldız ışığı gibi parlıyordur gözlerin / kim bilir?/
Bir gün ışığı olursun kalbinde altmışında bir adamın
Bir baykuş sesi yırtar geçer gecenin karanlığını
Yirmibeşinde bir kalp çıldırır yokluğunda kadının
Yangın yerine dönüşür mü kalbin
/ kim bilir?/

Sen ne güzel uyanıyorsundur sabahları
/ kim bilir?/
Şöyle aynanın karşısında bir güzel gerinerekten
Belki dudaklarına bir türkü iliştirmişsindir: sevda içerikli
Bir güzel giyiniyorsundur aynada, göstere göstere kendini
Ah!.. ne güzelde yakışıyorsundur sevdalanmaya
/ kim bilir?/
28 Mayıs 2003, Nif Dağı

ATKIZ

Türkan Saylan'a

çık tarihin girdaplarından
kucaklaş Anadolu'yla geçmişten geleceğe
sarsın her yanını bilgelik düşleri
en ücra yerlerinden öp leprayı
uyandır yoksulluğu kuş seslerinde
duymazlara
aymazlara
At kız

birden takılıp kalma Ergenekon'a
geçmişten gelen sestir O
savur saçlarını karanlıklara
kucaklaşsın taze kızlar bilimle
yoğur düşlerini

görmezlere
bilmezlere
At kız

dolaş Anayurt'unu
selamlaş uygarlıklarıyla insanlığın
gir Anadolu'nun en yoksul koynuna
çık dağlara
gez tarihin izleğinde
sevişsin çıplak ayakların çorak toprakla
yıka yüreğini
kızların ortaçağ bakışlarında
karıştır acılara
bacılara
At kız

geceleri yurdunun geçmişini çağır odana
“Kardelenler” çığlık çığlığa
“yaşamla randevulaşsınlar”
aydınlanmanın ilk basamaklarında
bir ışık da onlar yaksın
gözlerindeki parıltıları
onmazlara
bulmazlara
At kız

aç göğsünü Anadolu'nun acılarına
tut ellerinden üşümesin “Kardelenler”
çık gel en beklenmedik anlarda
çağır uykularında çılgın Kybele'yi
yakala saçlarından bilisizliği
anlat
aydınlat
ATKIZ

Mayıs 2009, Milas

ŞAİR DURUŞU

T. Ayhan ÇIKIN

“Ey şiir!..
bir nefes, bir su kadar kutsalsın benim için
bir yıldız kırılması mı dünden bugüne kalanlar
yazılır mı ödünç kalple ödünç sevda şiirleri
nerede o eski yürek ?.. yaşanır mı o güzel anlar?...”

Evet, şair duruşu hakkında konuşmak konusunda ne ölçüde yetkili birisiyim? Bilemiyorum. Burada konuşma çağrısı aldığımda, ilk aklıma gelen soru bu oldu. Ben bir şair miyim? Bir edebiyatçı mıyım? Profesyonel olarak bir edebiyatçı, bir şair olmadığının bilincindeyim. Nitekim çağrı metninde adımın önüne akademik titrimin konulmuş olması beni rahatsız etti. Sayın organizatöre rica ettim. Çağrı metnindeki akademik unvanımın kaldırılmasını istedim. Çünkü benim akademik kimliğimin şiirle, edebiyatla bir ilgisi yoktu. Şiire gençliğimden beri ilgi duyarım. Hatta yazardım. Üniversitede öğrenci iken Nazım Hikmet’in şiirleriyle karşılaştım. Benim öğrencilik yıllarımda Nazım’ın şiirlerinin Türkiye’de yayınlanması yasaktı. O günlerde Nazım’ın bulabildiğim tüm şiirlerini okudum. Hatta bir dostumun sözlü olarak bana aktardığı şiiri belleğimde öyle değiştirmişim ki, bugün aslına hala ulaşamadım. 1970’lerde Paris’te bir kütüphanede Sofya basımlı bir kitabından şiiri buldum. Ama benim belleğimdeki şiirle Nazımın şiiri, konu bakımından değil ama, biçim ve söyleyiş bakımından o kadar farklıydı ki... Bu gün o şiiri kendi imzama yayımlayamıyorum. Nazım’ın imzasıyla yayımlamayı düşündüm. Bu konuda birçok arkadaşla danıştım, ama belirli bir karara varamadım. Özetle Nazım’ın şiiriyle tanıştıktan sonra, şiir yazmaktan değil ama yayınlamaktan vazgeçtim. Kendimi üniversitedeki işime verdim. Aradan neredeyse otuz yıl geçti. Sanırım uluslararası düzeyde olmasa da ulusal düzeyde, üzerinde çalıştığım bilim dalında ülkemde birkaç isimden biri oldum. Tekrar şiirle nasıl mı buluştum? Bu da ayrı bir konu. Çünkü ben kendimi şiirden tamamıyla soyutladığımı sanmıyorum. Şiir, sıkıntılı, sevinçli, anlarımda adeta kendimle söyleştiğim, dertleştiğim bir sığınağım olmuştu. Yazdığım şiirlerin çoğunluğunu yayımlamıyorum, dostlar arasında istek olursa onlarla paylaşıyordum. Örneğin “Yürüyüş” adlı şiirim 1970’lerde, “Ter” ve “Siz Aşk Nedir Bilmezsiniz” şiirlerim 1960’lı yıllarda yazılmış olmasına karşın ancak şiir kitaplarım ile 2000 ve 2005’de yayımlanmıştır. Belki de kaderin cilvesi beni 2000 yılında tekrar şiir ortamı ile buluşturdu. Öykü kısaca şöyle:

“Konjestif kalp yetmezliği” nedeniyle kalbim yaşamımı sürdürmeye olanak vermez bir duruma gelmişti. 1980’li yılların sonlarında başlayan hastalık süreci çeşitli evrelerden geçerek 2000’li yıllara kadar oldukça sıkıntılı anlar yaşadım. E.Ü.Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalının

odalarına mesken tutmuş, 2000 yılında neredeyse tüm yıl boyunca hastanede kalmıştım. Bu dönemde bir öğrencim (M.Ö.K) ile kızım (T.A) Mayıs 2000’de hastanedeki odama bir kitap getirdiler. Bu benim dosyalarımından derlenmiş şiirlerimden oluşan bir kitapçığı: *Zaman Çiçeği*.

Kitabı o zor koşullarımda okuduğumda şaşırmıştım: bu şiirleri ben mi yazmıştım? Bir gece yarısı, şimdi adını anımsayamadığım eski bir şair arkadaşım, “Yürüyüş” şiirini telefonda okuyarak, “bu şiir yazılalı otuz yıl olmuş, bunu saklamağa hakkın yoktu” gibi sözlerle beni adeta azarlamıştı. Sizlere yalan gibi gelir ama, bu şiir kitabı çalışma gücü kalmamış kalbimi adeta kamçıladi. Yaşama yeniden bağlanmama, dört elle sarılmama neden oldu. O günlerde beş defa dünya değiştirme durumuna gelmeme rağmen, diyebilirim ki şiirin bana verdiği moral gücü ile yaşama tutunabildim, yeni bir kalbin bulunuşuna kadar yaşamayı sürdürebildim. Bunun için şöyle diyebilirim: *Şairin ilk yapması gereken şey “kendini tüm olumsuzluklara karşı ayakta tutabilmesidir, hayata direnebilmesidir”*. Yaşamın olumsuzluklarına karşı bu direniş, bireysel ve toplumsal içerikli olabilir. İnadına yaşamak!.. Kime karşı? Yaşama egemen olmak isteyen herkese karşı, her olguya karşı... Demek ki şair, kendine yansıyan olumsuzluklara karşı direniş şiirleri yazarken bu direncini diğer insanlara da aktarır. Zaten şiiri okuyan/yorumlayan her başka kişi, o şairin direncini kendi kimliği içinde yeniden kurgulayacak ve yaşamla yeniden bütünleşecektir. Bir tesadüf olarak yayınlanan “Zaman Çiçeği”, birçoğunu tanıdığım bazı ünlü ozanlarımızca görmemezlikten gelinse de, sanırım iyi bir iz bıraktı. Baskısı kısa sürede bitti. Geçen yıl bir web sitesinde e-kitap olarak yayınlandı (<http://www.elelebize.com/zamancegeci.html>).

Zaman Çiçeği’ni okuyan bir yayınevinin editörü (Papurüs) ikinci şiir kitabımı basabileceklerini iletiler. Böylece 2005’de “Ortak Kalpler Türküsü” kitabı doğdu. Yine hiçbir girişimim ve tanıdığım olmadığı halde, önemli bir medya grubuna ait “Edebiyattürk” web sitesi şiirlerimden çok sayıda örnekler yayınladı.

Şiirde kalır mıyım?

Bilemiyorum.

1999’da üniversiteden ayrılırken yaşamda kalıp kalmayacağımı bilmiyordum. Ancak yaşamım sürüyor. Kendi bilim alanımda yetkin olduğumu, beni hala yazmaya ve konferanslar vermeğe çağırılmalarından anlıyorum. Ancak şiir alanında aynı sıcaklıkla karşılandığımı sanmıyorum. Genellikle dergilere birkaç şiir gönderirim. Yayınlamazlarsa, bir daha o dergiye şiir göndermem. Akademik yaşamımda kendi alanımda yazdığım yazıları gönderdiğim dergi ve yayıncılardan hiçbir yazımın geri döndüğünü anımsamıyorum.

Şiir elbette böyle değil. Ancak şiir gönderdiğim birçok dergilerde yayınlanan bazı şiirleri okuduktan sonra, şiirlerimin oralarda yayınlanması artık benim için pek te önemli değil.

İzmir, Kasım 2006.